

NÉPÜNK

Director și Șefredactor: **Wasserstrom Sándor****REVISTA EVREIASCĂ**Redactor responsabil: **Leitner Zoltán**

Az angolok deferáltak

Nem minden káröröm nélkül észlelhetjük, hogy a brit oroszlán és az orosz medve végre megértették egymást. A brit oroszlán hosszú ideig lobogtatta sörényét és itymálólólag nézgette az orosz medve kemény mancsait. Azt hitte, hogy egy kicsit táncoltatni fogja és ha nagyot bődül, akkor a medve megijed és hamar egy frontba tömörül, a „világ királyával”. Ugy látszik ezek az oroszok mégsem ijedtek meg és hosszú hónapokig tartó tárgyalások kellettek ahhoz, hogy „megértsék” egymást.

Anglia elfogadta az oroszok feltételeit. Nem könnyű egy világbirodalomnak nem diktálni, ahogy évszázadokig hozzászózott, hanem teljesen egyenrangú félként tárgyalni a másik hatalommal. Ehez a brit oroszlán nem volt szokva. A földgömb legnagyobb területeinek urai nem szívesen nyelik le a keserű lapdacso. És ha le kellett nyelni, csak nagy nehézségek és hosszú önmagával való küzdelem után szánta rá magát erre.

A zsidóságnak minden problémával kapcsolatos stereotíp „jó lesz ez nekünk”-re az a válaszuk, hogy a zsidóság végeredményben sohasem tudhatja, hogy valóban „jó lesz ez nekünk”, avagy nem. Sokszor csalódott már a zsidóság, amikor azt hitte, hogy jó lesz és még rosszabb lett, meg *vica-versa*. Nem is akarjuk hirtelenében ezt a kérdést így megragadni az üstökénél, hanem általános emberi szempontokat kell figyelembe veyünk. Jó ez nekünk „embereknek”? — kérdezhetnénk. Ember alatt értjük azokat, akik még hisznek abban, hogy nem minden a totalitás, nem minden a fascizmus és nem jelenti a boldogságot a *Kraft durch Freude*.

Inkább azt mondhatjuk, hogy az angol-orosz tárgyalások sikeres befejezése, a „*Freude durch Kraft*”-mozgalom legfőbb sikere. Örömmünk kell legyen abból, hogy az erők összefogtak. A demokratikus erők, amelyek így ebben a beállításban, ahogy azt Lloyd George egyik legutóbbi nagyszerű cikkében is kimutatta, hogy az angol-francia-amerikai és orosz összefogás olyan erőt és olyan hatalmat képvisel, amelyen minden támadásnak össze kell omlani. A harci kedvet lelohasztja majd ez a szövetkezés és talán elkerülhetővé válik, a minden kultúrember által annyira félt vilgkatakizma. Természetesen ez a vonalvezetés elősegíti a kultúremberiség előrehaladását, lecsökkenti a háborus veszélyt, visszazorítja medrébe az élettér állkapcsokat csattogató vezéreit és így a békés fejlődésnek utját egyengeti. S mivel nekünk zsidóknak, az emberiségnek ez a jobbik, erősebbik és nagyobb fele nyújthat vigaszt a jobb jövőre, természetesen ezért kell örövendünk a brit-orosz paktum megkötésének.

Talán a Fehér Könyv körül is lehiggadnak a kedélyek és nem lesz belőle valóság, ha az angolok híres hidegvére visszalendül a régi kerék-vágásba és nem fog felülni a németek és olaszok által fellázított arab csöcseléknek. Ugy véljük, hogy ez a paktum „jó lesz nekünk is”!

A legújabb honosítási rendelkezés

Egyik erdélyi város vezetőségéhez rendelet érkezett a belügyminisztertől, amely rendkívül nagyfontosságú a romániai zsidó-

ság egyrészének szempontjából. A rendelkezés értelmében felhívták azokat, akik romániai területen születtek, nevelkedtek és akiknek szülei is itt születtek, továbbá idegen állam védettségét nem élvezték, katonai kötelezettségüknek is eleget tettek, községi, megyei és állami adójukat kiegyenlítették, kérhetik a hivatalos lap június 17-iki számában megjelent rendelet értelmében honosításukat. Amíg ez a honosítási kérvény elintézés alatt lesz, a belügyminisztérium mellett működő rendőrségi vezérigazgatósághoz nyújtásnak be egy kérvényt, amelyben kéri, hogy ügyüket válasszák el az idegen állampolgárokétól, mert helyzetük külön elbírálás alá esik.

Tagadhatatlan, hogy ez a legújabb rendelkezés sokezer zsidó nyugalmát adja vissza. Az állampolgársági revízió során bizonyos iratok hiánya miatt sokan kimaradtak olyanok az állampolgársági listából, akik itt

születtek, katonai szolgálatot teljesítettek és mindenben eleget tettek állampolgári kötelezettségeiknek. De a rendelkezések szerint mégis „idegen”-ek lettek volna. A legújabb fent idézett rendelet értelmében ezek a polgárok más elbírálás alá esnek és reményük van arra, hogy rövidesen teljes állampolgári jogaik birtokában lesznek. Ez a rendelkezés újabb dokumentuma annak, hogy kormányunk mindenben eliminálni igyekszik a nehézségeket, amelyek az ország konszolidációját hátráltatják és megértést tanúsít a zsidóság bajai iránt. Igaz, hogy a romániai zsidóság mindenkor lojális magatartást tanúsít és munkájával hozzájárul ahhoz, hogy az ország a konszolidáció útján haladjon. Ez a honosítási rendelkezés újabb dokumentuma a megértésnek és köszönet jár érte annak a szellemnek, amely a humanitás szempontjából jóval felül áll más országok zsidóságot meg nem értő és azt elnyomó politikájával szemben.

Az angol Népszövetségi Liga a Fehér Könyv ellen

(London) — Az angol Népszövetségi Liga executívája határozatot fogadott el, amelyben leszögezik, hogy az angol kormány Palesztina-politikája nincs összhangban a mandátumban leszögezett állásponttal és Anglia vállalt kötelezettségeivel. A határozat szerint kéri a kormányt, hogy a Fehér Könyvben vázolt újabb elgondolásokat ne

vígye keresztül és a Népszövetség mandátum-bizottságának döntését várja be. Másodszor kéri, hogy a mandátum-bizottság döntését még július vége előtt hozzák nyilvánosságra, azért is, hogy az angol parlament tagjai részletesen informáltak legyenek az ügy állásáról, mielőtt még nyári szabadságát megkezdené az angol alsóház.

Meghalt Izrael Léwy, Franciaország volt grandrabbija

(Páris) Június 23-án meghalt Párisban 83 éves korában Franciaország nemrég nyugalmába vonult országos főrabbija, Izrael Léwy. Professzor Léwy 1856-ban született Párisban. 1882-ben rabbi lett Párisban és még ebben az évben a zsidó történelem és irodalom tanára a rabbiszemináriumban. 1896-ban lektor lett az „Ecole pratique des Hautes Etudes” iskolán. Amikor 1880-ban a Société des Etudes Juives-t létesítették, akkor Léwy professzor átvette a főtktári állást és a Revue des études juives alapítója. 1919-ben választották meg a központi kon-

zisztórium által Franciaország grand-rabbijává. Ezt a tisztséget husz éven át töltötte be és 1939 februárjában vonult vissza előrehaladott kora miatt. Prof. Léwy a jeruzsálemi egyetem judaisztikus intézetének kuratóriumi tagja volt. Tiszteletbeli elnöke volt a mezőgazdasági, ipari kiképzés nagy szervezetének, az ORT-nak. 1926-ban tiszteletére egy diszalbum jelent meg „Mélanges” név alatt. Temetése rendkívüli részvét mellett, június 25-én, vasárnap folyt le Párisban.

Az amerikai keresztény egyházak harcot hirdetnek az antiszemitizmus ellen

Newyork. — A newyorki katolikusok egy csoportja, amelynek soraiban sok lelkes, tanár, művész, újságíró és munkásvezér tömörült, elhatározta, hogy életre hívja az antiszemitizmus elleni ligát. A bizottság egy közleményében kijelentette, hogy „a folyton növekvő antiszemitizmus” az Egyesült-Álla-

mok demokráciáját fenyegeti és nagy kárát okozza a keresztényi eszmének is. A komité elhatározta, hogy azonnal megkezdi működését és folyóiratot ad ki, amelyben kimutatja a keresztényi etika ellentéteit a rasszizmussal szemben. A liga már igen sok keresztény tagot számlál sorai között.

Akik a cionista eszme etikáját elfelejtik, nem számíthatnak sikerre!

Egy hitközségi választás epilógusa

Megtörtént ez már sokszor is és más eszmével is, ami mostanában az úgynevezett „cionista ideológiával” történik Erdélyben. Lassankint elsikkad a lényeg. Palesztina kellene legyen a vezérgondolat, amely körül kifejezősége minden egyéb, mint egy világnézet magva körül. E helyett távoli célok és eszmék szolgálatába állítják. Ez a betegség már régen rájá a zsidó nemzeti alapon álló erdélyi zsidóságot. Csak mindenütt másképp tör ki a betegség megnyilvánulása. Vannak helyek, ahol nem lett egyéb a cionizmusból, mint pénzügyi eszköz és minden a körül forog, hogy ki mennyit és hogyan ad. A „Cion” helyébe a „Fizető” lépett, mint az ideológia megtestesítője és részbeni „megvalósítója.”

Nagyváradon vasárnap hitközségi választás volt. És ez a cionista eszmekör lényegétől távolos és annak lényegét távolról sem érintő belső zsidó harcból sokan azt a konkluziót akarták levonni, hogy ennél a harcnál a „cionizmus ügye áll vagy bukik.” Ha csak kortesfogás lett volna ez, akkor el-siklottunk volna fölötte és a választás napjának estéjén úgy eltűnt volna, mint a tiszavirág. De itt tovább áll a vihar és ez ellen minden zsidónak fel kell emelni tiltakozó szavát, aki hisz rendületlenül abban, hogy Palesztina építésének gondolata nem merülhet ki abban, hogy valamelyik „vidéki nagyság” bekerül-e egy hitközség képviselőtestületébe, vagy sem?

A lezajlott hitközségi harc ma már nem érdekel bennünket. De megdöbbentően eszméltünk fel arra sokan, hogy itt valami súlyos és végzetes hiba van a lényeg körül. Ma már ott tartunk, hogy amikor néhány magát cionistának nevező ember összefog olyanokkal, akiket egészen más elgondolások vezetnek a zsidókérdést illetően, mint a cionistákat, ebből „cionista ügyet” faragnak.

Nem átalították a chalucokat és a cionista ifjúsági szervezeteket belevinni és belevonni ebbe a minden eszmei lényegtől távolos harcba és olyan tervek szöttek, amely, ha megvalósul, örökös szégyenfoltja lett volna a cioni eszmének. Készen állott minden arra, hogy a választás napján a nagyváradi „cionisták” egy négylovas kocsira fekete koporsót tegyenek, amelyre egy élő ember nevét tették volna és körülötte tizenkét chaluc haladt volna fekete kalapban. Propagandisztikus célja lett volna ennek bizonyos emberek érdekében, akiknek valószínűleg nem jelent egyebet a cionizmus, mint eszközt a zsidó közéletben való szereplésre. Felhívás jelent meg egy nappal előbb a napilapokban, amelyben arra kéri a tizenöt-tizenéves éves fiatal gyermekeket, hogy „okvetlenül” jelenjenek meg a választáson az „ügy” érdekében. Természetes, hogy erre fel az ifjúság úgy viselkedik, hogy ezzel a hatóságok animozitását is felkelti és egy tulbuzgó ifjú apja így fakadt ki e sorok írója előtt:

— Az e a „cionizmus”, hogy fiatal gyermekem egész nap a választási helység előtt lebzsel és lelkiismeretlen „vezetők” nyugtalanítják és egyéni veszélybe sodorják?

EZ NEM LEHET EGY ESZME CÉLJA!

E sorok írója több évtizedes cionista multtal maga mögött, bátran állithatja, hogy soha még hasonló eset nem fordult elő a mozgalmas cionista közéletben. Nem fordult elő az, hogy minden ideológiai beállítottság nélkül a cioni eszmét azért ráncigálják elő, hogy azon keresztül nyugtalanítsák a zsidó

ifjúságot, a nekik nem való veszélyes területre csábítsák őket és általában „nemzeti ügyet” csináljanak olyasvalamiből, aminek semmi köze nincsen az eszme lényegéhez.

E sorok írója a választások előtt megmondotta, hogy a cionista elvet vallóknak tömörülni kell egy önálló lista körül. Csak annak volna elvi szempontból értelme és csakis e cionista zászló körül érdemes és szabadna minden igaz cionistának tömörülnie. De mert ez nem lett megvalósítva és mivel ezt „taktika” okokból nem fogadták el, tovább az ügy egyes emberek intern hitközségi politikája lett, amelynek semmi, de semmi köze nincs a cionizmushoz.

Mindkét listán voltak cionista jelöltek és nem nevezhetjük a cionista ügy „tragédiájának”, de még csak „bajának” sem, ha egyes cionisták ilyen uton-módon nem kerültek be a hitközségi zsoldoskaszárnyába. Milyen messzire esett ez az egész koncepció, a herzli: „Hódítsátok meg a hitközségeket!” jelszótól. Vajjon a cionizmus gyűlöletével az egyik oldalon (amelyen a „jó” cionisták voltak) a másik oldal ellen, amelyen szintén voltak jó cionisták — milyen „eszmei” harc dülhet, amelyért az ifjúságot sorompóba kell állítani.

Ennek a furcsa felemás és érthetetlen elgondolásnak szomorú eredménye mutatkozhat a hamisítatlan zsidó nemzeti eszme szempontjából.

IDEGEN TERÜLETRE TÉVEDTÜNK.

Meg kell mondjuk nyíltan! Ez az egész kisiklás csak azért következhetett be, mert az utóbbi időben olyan iskolázatlan és a lényegét nem értő és nem ismerő egyéniségek léptek rá és nem be a cionista szervezetekbe, akiknek munkájából mindinkább kitűnik, hogy az egész „eszme” nem egyéb nekik, mint trambulín, ahonnan ugrani lehet a különböző intézmények és szervezetek élére. A régi cionisták tudják még, hogy a cioni gondolat sohasem lehet ugródeszka és mindenkiről kiderül előbb-utóbb, hogy mit jelent neki az eszme. Eszközt vagy célt?! Itt lassankint eszközzé degradálódik az, ami sokunknak évtizedekig végcél volt.

Sajnos, ez a folyamat nem csupán nálunk van meg Nagyváradon. Erdélyben mindenfelé észlelhető, hogy valahogy félrecsuszott az eszme és vagy tisztára pénzügyítés lett, meg *geni* hírüldölési alany, (lehetőleg köz-költségen), legrosszabb esetben eszköz lett egy hitközségi harchoz.

Tiltakozunk az ellen, hogy ez így menjen tovább! Egyetlen egy magát cionistának nevező tegnap még más eszméket valló vezető sem vindikálhatja magának a jogot, hogy kisajátítsa az eszmét a maga elgondolásai számára.

Igen, ha az történt volna, ami régebben, tizenöt-husz esztendővel ezelőtt. Ha egységesen, kéz a kézben, vállalva harcolt volna az egész cionista tábor annak érdekében, hogy a hitközségben a jövőbeni vezetésre rákényszerítse a cioni gondolatba való bekapcsolódást, akkor mindenkit kötött volna a „pártfegyelem”. De így? Egyszerű pártoskodás volt, két oldal felé, amelynél senki sem tehet a másiknak szemrehányást. Sőt, ha tehet szemrehányást, aki az egységes lista mellett szólalt fel, az csak e sorok írója lehet, s akinek ezt a prozódóját nem fogadták el — ki tudja, milyen nemcionista elgondolások alapján.

Inkább azért volna jogosult a szemre-

hányás, mert akadtak cionisták, kik a nagyközönség előtt bebizonyítottan népszerűtlen és anticionista emberek vállain keresztül akartak bejutni a hitközséghez.

Nem a hitközségi választás körüli bizonytalanság és eredmények készítették e cikk megírására, hanem mert megdöbbentően látjuk néhányan, hogy könnyelműen kezelt elgondolások miatt elsikkad a lényeg és nem marad meg más, mint keserű szájz néhánny olyan cionista számára, akiknek ez a vereség memento lehet a jövőre nézve; hogy miképpen nem szabad egy választási harcba belemenni, ha annak nincs ideológiai célkitűzése.

W. S.

Egy asszony sir...

Egy asszonnal találkoztunk az uccán. Szeme duzzadt a sírástól, arcszíne sápadt, kedélye megváltozott. A fiatal, életerős és máskor vidám asszony most nagyon megtört...

Talán csak nem valami baj? csak nem valami betegség, vagy még rosszabb? ...

Mosolyogni próbál és megnyugtat, hogy hála az Égnek, mindenki egészséges, de hazulról kapott levelet, a szülői háztól Magyarországról. Kárpátaljának egyik városában van apjának több, mint negyven éve üzlete és július 1-én be kell zárjon. Nem követett el semmi, de semmi bünt, csak az a rettentő büne van — hogy zsidó.

Mutatja a levelet, amelyet kapott otthonról, a szülői háztól. „Mindannyian egészségesek vagyunk, csak apánk nagyon szomorú és leverl” — írja hívére. Gondolhatod, hogy mit jelent neki az üzlet, amelyért annyit dolgozott s amelyből élünk. A levél könnyekkel teli és csupa kétségbeesés.

Mellékelnek egy rendeletet is, illetőleg értesítést, amely nagyjából úgy szól:

...Az 1100—1939 M. E. számú rendelet 5. paragrafusa értelmében értesítem, hogy (itt a név) gyakorlására jogosító iparigazolvány kiállítására irányuló kérelmét a m. kir. Kereskedelmi és Közlekedésügyi Miniszter. Ur a felvidéki ügyek tárca nélküli Miniszterének meghallgatása után az említett §. 1. bekezdésében biztosított joga alapján nem találta teljesíthetőnek és ezen végérvényes döntés következtében fenti foglalkozását legkésőbb 1939. évi július 1-ével abbahagyni köteles.

Hivatalos végzés, vagy gazdasági halálos ítélet. A büne: zsidó. A büntetés: életfogytiglani kenyértelenség.

Kárpátalján ezerszámra lézengenek zsidók munka nélkül. A szó szoros értelmében nincsen mit egyenek. Sok-sok esetről beszélnek. Galánta közelében levő Nagytödemes községben a Reichenberg üzlet 1848-ban alakult meg, tehát 91 éves az üzlet és most be kell csukjon... július 1-én.

Egy asszony sir Erdélyben és sokezer asszony és gyermek sir Magyarországon. Ártatlan csöppségek kezéből esik ki előbb a vajás kenyér, azután a száraz kenyér. Ehen kell haljon, el kell pusztuljon, mert irtózatos bűn nyomja vészna kis hét, vagy nyolc éves, esetleg még fiatalabb kis testét. Nem ehet, mert apja — meg az anyja zsidó és a miniszter ur egy 1100 szám alatt iktatott „rendeletben” kimondotta rá a halálos ítéletet. Egyszerre százezer emberre. Rettenetes!

— HAZASSÁG. — Berkovits Zsófi (Nagyvárad) és Katz Sándor (Nagyvárad), a Katz Posztóáruház belfagya f. hó 25-én házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

Szerencsétlen zsidók az egérfogóban

Nem új hasonlat, de annál megdöbbentőbb. Zsidók mint egerek. Láttuk már mindannyian, amint az egérfogóban levő állatka ide-oda szaladgál és sokszor kegyetlen cseledevények lassan eresztik rá a vizet, amíg felfordul. Ez jut eszünkbe, amikor olvassuk, hogy a cseh protektorátus területén levő németlakta városokból — cseh városokba menekülnek a zsidók. Brünnben, Mährisch Ostrauban és más német többségű, de a protektorátus területén levő városokban összefogják a zsidók százait és kegyetlen kínzásnak teszik ki őket. Így a brünni Spielberg kazamatában sokszázan szenvednek és az ismert brutalitásnak vannak kitéve. Ezért rohannak szerencsétlen emberek százai a cseh vidékekre, mert ott sorsuk a lakosság körében inkább megértésre talál. Mint a víz alá tartott egerek, csepeg rájuk a víz, Brünnből elmenekülnek, de messzire nem mehetnek, a nemzeti szocializmus csontkeze utóléri őket ott is és ha módját ejti, meg is fojtja. Amint-hogy eljut kezük Kenyába is, hiszen a napokban írták, hogy ezen az angol gyarmaton letelepedett zsidó menekültek levelet kaptak Berlinből, amelyben azt követelik, hogy vagyonuk egy részét adják a németeknek, mert hiszen ez a terület „Deutsch Ost-Afrika” s így „jogilag” nekik jár minden zsidó pénz. Ez is elég kompromittáló adalék lesz a jövő történetírójának, hogy a zsidó pénzért nem átal elmenni a lézengő ritterek hada még az afrikai gyarmatokra is.

Oh, dicső XX-ik század. Kilencven millió ember üldöz néhány százazret! És sikerül nekik. Milyen hősiesség ez, milyen dicsőséges haditény. És mi szegény egerek akármerre futunk, utólér a barna áradat, amely mindennél kegyetlenebb!...

Kertész Mihály:

Podolsky gróf eltűnése

1.

Akkoriban, amikor a Bál Sém még a földön járt, Pinsk kormányzóságában bizonyos Podolsky gróf volt a kerületi főnök. Híres büszke ember volt ez a gróf, akinek büszkeségét főleg az növelte, hogy anyai ágon egyik őse egy Wajficzky herceg volt. Minden lehető alkalommal el is dicsekedett ezzel az őseivel s talán ez az előkelő származás tette, hogy valamenynyí hivatali elődjét felülmulta kegyetlenségben és szigorúságban. A kerületében lakó zsidóknak nem volt alatta egy nyugodt percük sem. Éjjel-nappal üldözték őket és súlyos adókkal sarcolta a nyomorultakat s aki nem fizetett percnyi pontossággal, azt sötét börtönbe záratta. Tivornyás éjszakákon a részeg kerületi főnök akárhányszor rekedten ordítva adta ki a parancsot ivó cimboráinak.

— Gyerünk, látogassuk meg a zsidókat!...

Erre az egész banda felkerekedett, lóra pattantak s hangos kurjongatással megrohanták a már éjjeli nyugalomra tért zsidók békés hajlékait s röhögtek a kegyetlen látványon, amikor az ágyukból kiugratott szerencsétlenek éjszakai köntöseikben riadtan menekültek a vaksötétben.

2.

Egyik viharos téli éjszakán Podolsky gróf egyedül unatkozott kastélyában. Lelkére valami megmagyarázhatatlan, nyomasztó érzés nehezedett, amiól úgy

Keresse fel BUCUREȘTIBEN a SPLENDID PARC

SZÁLLODÁT

zavartalanul működik. Bejárat a Stirbel Vodă 4 számon keresztül és Calea Victoriei 57. (A régi ismert SPLENDID SZÁLLODÁN keresztül)

Lengyel rabbik repülőgépe

Szeptemberben összeül a harmadik newyorki világkongresszus, amelyet a világon szerteszórtan élő lengyel zsidók hívnak össze. Polónia sohasem volt nagyon szívélyes zsidóhoz, de azért végtelen odaadással ragaszkodnak az ottani és a világba elkerült „polnisch” zsidók a hazájukhoz, illetőleg volt hazájukhoz.

Egyidőben érkezik a hír. Varsóban összeült egy rabbi gyűlés és Alter rabbi indítványára, aki elnökölt, elhatározták, hogy a rabbik 75.000 zloty adakoznak azzal a céllal, hogy ebből az összegből egy betegszállító repülőgépet vegyenek a lengyel hadsereg számára. A lengyel rabbik repülőgépet vesznek katonai célra. A hazafiságnak mintaképe ez a gesztus.

Nem csodáljuk hát, ha a washingtoni lengyel nagykövet, Potoczky gróf értesítette a harmadik lengyel zsidó világkongresszust, amelyen számos külföldi lengyel származású zsidók fognak résztvenni, különösen az észak- és délamerikai államokból, hogy örömmel látja a kongresszust. De nem csupán ilyen hideg udvariasságot mutatnak a lengyelek, hanem a washingtoni lengyel nagykövet azt is kijelentette, hogy elmegy a kongresszusra és dr Gruszka newyorki lengyel főkonzul kijelentette, hogy a fogadóbizottság munkájában is résztvesz.

A rabbik vörös-kereszt repülőgépet adakoznak, az amerikai hivatalos lengyel körök folytonos szimpátia nyilatkozatokat adnak le s ha tudjuk is azt, hogy e mögött önzés is van, mégis jól kell essék a lengyel zsidóságnak, az anyaországban is, meg külföldön. A lengyelek tudják jól, hogy az amerikai len-

gyel zsidók minden tekintetben számadó tényezők az USA-ban és más amerikai államokban is. Ezért igen szívélyes a viszony és hogy ezt regisztráljuk a jelen viszonyok mellett, különösen jól esik. Halljunk már egy kis jobb hírt is, mint a folytonos panaszt...

Arany a taleszban... vagy taleszon...

Ostoroznunk kell magunkat is. Egy szatmári zsidót elfogtak a vámnál, amikor külföldre akart utazni és a talliszán, mint dísz, csaknem másfél kiló aranyat találtak. Elfogták és letartóztatták. Nem akarunk és nem tudunk védőbeszédet tartani felette. De a mai világban, amikor úgy tombol mindentelé a gyűlölet ellenünk, akkor ne legyen egy zsidó talliszában, vagy talliszán másfél kiló arany.

Miért nem? Mert tiltakozni kell minden jóérező zsidónak az ellen, hogy kegyeser, mint amilyen az imaköpeny — egy bűnügy, vagy csempészési ügy központjába kerüljön. Elvégre vagy szentség az a tallisz mindenkinek, vagy sem? Kérdezzük, vajon milyen szemmel néz majd legközelebb egy zsidó imaköpenyére a vámtiszt, ha „csempészett eszközt” lát benne. Jól jegyezzük meg, bőrrönd vagy cipősarok, vagy mit tudjuk még mi, nincsen kompromittálva, ha csempésznek vele, vagy benne, de egy zsidó kegyeser — igen. Kegyetlenség egy kegyesert ilyen ügyekbe belevonni. És tiltakozunk ellene, bárki bármilyen szándékkal is csinálta. A kegyeser legyen szent nekünk is, mert ha így csinálunk, akkor ne csodáljuk, ha nem-zsidó em-

akart szabadulni, hogy kivilágította a kastély huszonnégy termét. De bizony ez nem üzte el nyugtalanságát.

Végül is haragosan fakadt ki:

— Bizonyos, hogy a zsidók csináltak valami várszlatot ellenem az ő titkos tudományukkal... No, de bosszút állok rajtuk!

Azonnal le is ült íróasztala mellé, kitergette a pergamen papírt, bemártotta az ólom kalamárisba a frissen vágott hollótollat s hozzálátott a szigorú rendelet írásához.

— ... Elrendelem, hogy kerületemben minden zsidó — apraja-nagyja — kiirtassék...

Amikor idáig ért az írásban, hirtelen megállt a toll a kezében, mert úgy érezte, mintha valaki bejött volna a szobába.

Gyorsan megfordult.

Egy magas, szikár, vállas, összes szakállu, de gyermekeien mosolygós kék szemű öregember állott alig lépésnyire mögötte.

— Hogyan kerültél ide?... — kiáltotta ingerülten.

Az öreg ember szelíd hangon válaszolt:

— Természetesen, az ajtón...

A grófot ez a válasz még jobban kihozta sodrából.

— És ki engedte meg, hogy ide belépj?! — haragta.

— A legjobb szándékom mellett sem volt módomban engedélyt kérni, — mentegőzött a titokzatos idegen — mert sem a terjedelmes udvaron, sem a hosszú folyosókon, sem a termekben, amelyeken átfőttem, egyetlen lélekkel sem találkoztam.

Podolsky csaknem szétrobbant dühében.

— Minden szolgám aludna már? — rikoltotta.

— A legokosabb, amit tehetek ilyen későn — vélekedett az öreg.

— És a kutyáim?!... Hiszen cafatokká tépnek, ha találkozol velük!

— Ugyan! — legyintett az éjszakai látogató. —

Szelidebb jószágokkal még nem találkoztam.

— Hát találkoztál velük? — álmélkodott a kerületi főnök.

— Rögtön a kapuban... Hozzámszaladtak, körülugráltak, kezemet nyaldosták és barátságos morgással üdvözöltek...

Podolsky gróf rámeredt az előtte álló emberre.

— Te! — hördült fel fojtott hangon s felpattant helyéről. — Hiszen te — zsidó vagy!

A titokzatos idegen újra mosolygott.

— Eltaláltad, nagyur! — mondotta.

A gróf szeme vérben forgott.

— És mégis át merted lépni a küszöböt?! —

kérdezte felcsattanó hangon, — Hát nem ismeresz?! Nem tudod, hogy én Podolsky gróf vagyok, akinek egyik őse valóságos herceg volt... Wajficzky herceg.

— Nagyon is jól ismerlek — válaszolt változatlan szelídséggel az öreg zsidó.

— És mi hozott ide?

— Hogy megkérdezzem, amit még csak sem kérdezett meg tőled: hogy miért gyűlölsz a zsidókat?

Podolsky gróf ennyi merészség hallatára hosszan, rekedten felnevetett. De — tagadhatatlanul — mégis tetszett neki a vén zsidó bátorsága s mintha a

bertársaink előtt ellenszenvesse válik egy a hegyszer, mint annak viselői.

Rossz, nagyon rossz szolgálatot tesz bárki a zsidóságnak akkor, amikor hasonló utra léved és a legkevesebb az, amit tehetünk, ha tiltakozunk a hegyszerek profanizálása ellen. Egy imaköpeny — bünjel lett és nem csupán a tallisznak fáj, hanem nekünk is, akik valamennyien szentnek tartjuk. Annál szentebbek — minél kevesebb rajta az arany...

Tessék menni a német

fürdőhelyekre!

A német birodalom vezetői most adták ki a fürdőhelyekre vonatkozó legújabb rendelkezéseket. Ezek szerint egy a külföldi, mint a belföldi zsidók nem lakhatnak, csak bizonyos gettó-szállodákba, ahol a női személyzet nem lehet 45 évnél fiatalabb. Nem mehettek akkor az ivó- vagy fürdőkurára, amikor a nem-árják és bizonyos helyre nem tehetik be a lábukat.

Ugy gondoljuk, nem sokat kell magyarázunk, hogy az a zsidó, aki ezek után német fürdőhelyekre, vagy akár a cseh protektorátust területre megy nyaralni, azokért nem tulságos kár, ha akár a koncentrációs táborba kerülnek. Mert nem lehet valaki olyan beteg, hogy német fürdőhely kelljen neki. Ha gazdag, akkor is maradjon itthon és adja pénzét annak, aki nemhogy nyaralni nem tud menni, hanem egy pörnjáta sincsen, ahova lehajthassa fejét. Nem kell okvetlenül nyaralni most, amikor körülöttünk a zsidó világ ilyen tragédiákat ér meg. Csak ha okvetlenül kell valakinek, akkor is legfeljebb belföldi fürdőt keressen fel.

Itt említjük meg, hogy a cseh protektorátus területén a cseh nacionalisták elhatározták, hogy ajánlani fogják a protektornak, hogy „a zsidókérdés megoldását gyorsabb tempóban” folytassák. Nem elég nekik az, hogy eddig hivatalos megállapítás szerint 21.000 zsidó hagyta el az egykori cseh és morva területeket. Abban pedig a német és cseh antiszemita egyet értenek, hogy még a rituális gyilkosságok meséjét is felelevenítsék. A „Csehárja kulturszövetség” Hrusa Agnes siriához zárandoklatot hirdet. Hrusa halála robbantotta ki annakidején a Hilsner-pört, amely oly nagy port vert fel.

A zsidóság ne „zarándokoljon” ebben az évben és különösen nem olyan fürdőhelyekre — különösen Németországba és Itáliába, — ahol még a kutyaénál is rosszabb sorsuk van és olyan megalázásban volna részük, amelyet sohasem vehet fel kultur-ember.

Asszonyokat a szociális munkába

Ma, amikor a szociális munka fontossága mindinkább előtérbe kerül, ma, amikor a zsidó ucca megélhetési viszonyai még a boldognak mondott országok zsidóságát is napról-napra jobban a pauperizálódás felé viszi, minden erőt össze kell fogni, hogy a zsidó élet megnehezülése elviselhető legyen.

A zsidóság nem mondhat le arról a segítségéről sem, amelyet a zsidó nők részvételével jelent a karitatív munkában. De nem azt a lagymatag, egészen amatőr alapon működő zsidó női segítséget gondoljuk, amely eddig is megállotta helyét az élet különböző szakaszán. Most egészen másról van szó. Arról a karitatív működésről, amely több, mint népkonyha, nőegylet, Wizo és a többi.

Valahogy az egészen komprimációja és legfőbb összetevője. Egy olyan szociális munkakör, amely mindent magában kell foglaljon. Azt is, ami eddig van és amire a közeljövőben szükség lehet. Ez nem lehet meg anélkül, hogy a zsidó nők agilitását ne vennék teljes mértékben igénybe. A szociális munka terén sokat tudnak tenni a zsidó asszonyok és leányok. Nem gondolunk mi halakra, meg fagyalt és egyéb délutánokra. Ezek is jelenthetnek valamit, de korántsem azt, amit képzelünk. A zsidó szociális munka nem lehet ötletszerű, hanem ötletes. A szociális munka hatalmas átfogó gondolat kell legyen, amely a zsidó palotákban épen úgy gyökeret ver, mint a zsidó középpolgár két meg háromszobás apartmanjaiban. Nem lehet e téren valaki túl „gazdag” vagy olyan szerény, hogy ő „fölsleges”-nek érzi magát. Mindenkire szükség van. És a zsidó nők zömének le kell tenni arról, hogy bizonyos társadalmi kasztrrendszer és rétegződés elimináltsák. Ma nem lehet és nem szabad egyszerű és mindennapi témává degradálni ezt a kérdést. A zsidó nőkre azért is szük-

Megszabadulhat

a ruhájára ruháló kellemetlen fejkorpától, ha

„HEINRICH“

PETROL-

szappant
használ.

Megszünteti a
hajhullást és
korpázást,

elaptható minden
szakületben

ség van, mert a férfiak a kenyérkereseti fronton küzdenek és a nők mégis inkább a „hinterland”-ban lehetnek, ahol ez a „segédszolgálat” rendkívül fontos és élebevágó. A zsidó szociális munkának van ezernyi ágazata, amely még nem alakult ki a gyakorlatban teljesen. De a konturok már látszanak. És ezek azt jelentik, hogy a zsidó nők bekapcsolódása rendkívül fontos feladat.

Hogy miképpen, hogyan és milyen módszerrel. Ez lehet megbeszélés tárgya. Emlékeztetünk le kell szögezzük, hogy a zsidó nők agilitását nem lehet nélkülözni egy pillanatra sem a szociális munka terén és megszervezésük eminens feladat kell legyen.

— ÖT ANTISZEMITA AGITÁTOR TARTÓZTATOTT LE A BRÜSSZELI RENDŐRSÉG. Az utóbbi időben egyre gyakrabban történtek Brüsszelben támadások zsidó üzletek ellen. A brüsszeli rendőrség házkutatást tartott az antiszemita „Legion Nationale” székházában és dokumentumokat talált ott, amelyek azt bizonyítják, hogy a szervezet tagjai követték el a támadásokat. A szervezet öt vezetőjét letartóztatták.

— MERT VEGYÜNK ARTA BUTOROKAT? Mert kiváló minőségűek és mégis olcsók. „Arta” Oradea, str. Cosbuc, Palace-szálloda mellett.

nevetéssel előbbi haragja is elszállt volna, félig-meddig barátságosan szólta oda hivatalos vendégének:

— Ülj le, zsidó — kínálta helytel.

— Köszönöm — hálafelelt az öreg s lezökölt.

— Nos, mit is akarsz tudni?

— Csupán annyit, — ismételte az öreg, — hogy miéért ég szívedben oly feneketlen gyűlölet ellenünk?

— Röviden megfellelhetek a kérdésedre, zsidó — kezdte Podolsky. — Gyűlöllek benneteket, mert egytől-egyig fektélyei vagytok az emberiségnek. Ilyenek voltak az elődeitek, ilyenek a maiak és ilyenek lesznek az utódaitok is... Egyetlen csöpp vér a véretek-ből: egész nemzedékeket fertőzhetnek meg. És az ellen csak egy védekezés lehetséges: teljesen kipuizítani benneteket. De még azt is, akinek ereiben egyetlen csöpp vér kering a tiétekből!

Az öreg zsidó mosolyogva hallgatta a gyűlölködő szavakat.

— Könnyelműen itélkezel, nagyur, — jegyezte meg csöndesen.

— Könnyelműen? — csodálkozott a pinski kényur. — Én tanultam történelmet s tudom, miket csököltetek!

— Akkor az a történelem — hamis volt.

— Te talán másként tudod a történelmet?

— Bizony másként.

— Ismertél csak egyetlen zsidót is, aki tiszteltet érdemelne?

— Akár tízezeret is... De csak egyről szeretnék beszélni, ha meghallgatnál...

— Beszélj, zsidó... Ugy sem tudok aludni.

— Volt egyszer régen, — kezdte a vén zsidó

— néhány emberöltővel ezelőtt, volt egy ember, közülnak való. Mint egyszerű pásztor kezdte pályafutását, de tudásának, okosságának híre hamarosan bejárta az országot s elfutott a király fülébe is. A király maga elé rendelte az egyszerű zsidópásztort, hosszan elbeszélgetett vele s a beszélgetés alatt annyira megtetszett neki a pásztor, hogy azonnal ott tartotta az udvarnál. Ettől kezdve a király minden alkalommal kikérte a zsidó pásztor tanácsát s e tanácsok nagy hasznára voltak az országnak. A birodalom felvirágzott. A király — természetesen — hálás volt s nemcsak busás jutalmakkal halmozta el, hanem fokozatosan mind magasabb rangra emelte. Az így szerzett mérhetetlen vagyont a zsidó tanácsos az utolsó zlotyig a szegények támogatására fordította, ami még csak növelte tekintélyét. Végül is az uralkodó hercegi rangra emelte az egykori zsidó pásztor s amikor meghalt, az egész ország megsiratta a jószágos herceget...

Az idegen elhallgatott.

— Ki volt ez a herceg? — kérdezte ekkor lejtött hangon a gróf.

Az öreg zsidó felémelkedett székeből s áhítatos hangon sugta:

— Az a zsidó, akiről meséltem — Wajtczky herceg volt...

A pinski kormányzóság főnöke hirtelen vad haragra lobbant, szemét elborította a vér, úgy ordította:

— Hazudt, zsidó!

És villámgyorsan kirántotta törét, hogy le-szurja anyai ági őseinek gyalázóját.

A villanó tör azonban — csak üres levegőbe döbött. Az öreg zsidó — érthetetlenül eltűnt.

3.

Gróf Podolsky visszatért szobájába s negyed-órakig tanácstalanul meredt maga elé. Nem hitt ugyan a rejtélyes idegen meséjében, mégis szeretett volna bizonyosságot szerezni. Végre is behívatta egyik szolgáját s megparancsolta neki, hogy verje fel álmából Lubinskyt, a levéltárost, aki a kastély másik szárnyában lakott s hozza azonnal elébe.

Lubinsky néhány perc múlva ott állott a gróf előtt.

— Parancsolj velem, uram! — hajolt meg.

— Bemegyünk a levéltárba, — magyarázta Podolsky gróf — s addig ki sem jövünk, amíg anyai ági őseimről pontosan meg nem tudok mindent...

A gróf möhöz vetette magát a sárgult kutya-bőrre s böngészni kezdte a fakult írást.

— ... „Mi, Isten kegyelméből Lengyelország királya... számos érdemeinek elismeréséül a zsidó hitben nevelkedett Jichok ben Amram-ot hercegi rangra emeljük...”

Podolsky gróf üres tekintettel meredt maga elé. Sokáig nem tudott határozni. Végre felállt, kité-molygott az istállókhöz, befogatott legkopottabb szánkójába, felült a bakra s kihajtott a kastélyból. Senkinek sem mondta, hová megy.

... Ez időtől kezdve békében és nyugatomban ételek a pinski zsidók...

Wasserstrom Sándor:

KASSA

a zsidó existenciák összeomlásának napjaiban

A nemrégiben épült két gyönyörű nagy templom története. — A frontharcos ügyvédek elvesztették kenyerüket. — Brach Salamon ortodox főrabbi, elszigetelten hitközségétől csak a tanulásnak és imádkozásnak él.

1.

Kassa lakossága a csehszlovák éra alatt erősen megnövekedett. 72.000 lakosa volt és ebből 12.000 a zsidóság száma. E rapid fejlődés lehetetlenné tette, hogy a szűkké vált templom helyébe újat építsenek. A nagy költségek miatt az építés néhány évig elhúzódott. De akármennyig is húzódott a terv, 1927-ben felavatták az új grandiózus templomot. Ugyanakkor avatták fel az új kultur- és székházat is. Az ortodox hitközség is szép fejlődésen ment át. 1880 óta van külön Szentegyletük és 1881-ben építik fel a Harang uccában az első ortodox zsinagógát. 1907-ben halt meg híres rabbijuk, Jungreiss Mózes, akinek örökét fia, Jungreiss Ignátz veszi át. A világháboruban a kassai zsidóság 236 ortodox tagja volt katoná. A csehszlovák impérium idején 700 tagja volt az ortodox hitközségnek. Jelenleg a Nagykárolyban hosszú évekig működött Brach Salamon a főrabbi. Az ortodox nagytemplomot 1927-ben építették fel a Kazinczy utcán, amelynek költsége körülbelül 15 millió leire rugott.

A zsidó iskolák is szépen fejlődtek. 1874-ben létesítették az első iskolát. 1883-ban már építettek is önálló iskolát. 1926-ban lebontották a régi iskolát és teljesen modern iskola épült helyébe. Nyolc tanterem, óriási tanácsterem, hitközség iroda. A templomavatással együtt nyílt meg az új iskola is.

Az ortodoxiának van nagyszerű Talmud Tórája, ezenkívül fejlett elemi iskolája a templom szomszédságában. A Talmud Tóra iskola kilenc osztályu.

Husz esztendő alatt, amíg csehszlovák uralom volt, minden tekintetben előrehaladt a kassai zsidóság. Templomai épültek, iskolái fejlődtek; intézményei, számos mintaszerűen vezetett jótekonyság-lete egyhittették a nyomort.

2.

A FŐHATALMI VÁLTOZÁS UTÁN...

Egy ilyen nagy tekintélyes zsidó közület élete és annak történelmi változása nem lehet közömbös előttünk, mert sorsuk érdekel bennünket. Ezért tartottam szükségesnek, hogy néhány hónappal a csehszlovák köztársaság összeomlása után, felkerestem ezt az „ir ve-em Bjszroeli”. A vonatablakból, ahogy Budapestről Kassa felé utaztam, még ott láttam a betonvédőt, amely arra lett volna hivatott, hogy megvédelmezze a köztársaságot. De erre nem került sor, mert a bécsi egyezmény folytán, Kassa Magyarországhoz került.

Kassa vasútállomásáról ahogy beindulunk a városba, szép sétány mutatja, hogy itt, közel a Kárpátokhoz, mennyire benne él az emberekben a természet iránti szeretet. II. Rákóczy Ferenc, a nagy szabadságharcos emlékei fűződnek Kassához. Ez a történelmi nagyság adja patináját a városnak és a világhírű kassai dóm mellett mindig teli van friss virággal. A város nem lüktet úgy, mint régen. Valahogy még nem zökkent bele a hétköznapi életbe. A hatalmas tisztviselő-palotából elköltöztek a régi tisztviselők és most nagyrészt üresen állanak. Az egy évvel ezelőtt még zsúfolt, több mint hetvenezer lakosú város most még nem tért vissza gazdasági kábultságából. A hatalmas és gyönyörű csupa üveg és márvány postapalota sem élénk, mindenki várakozási állásponton van. Csak azt nem tudja, hogy mire vár? Illetőleg legyünk egészen objektívek, a zsidóság tudja, hogy nincs sok jó várnia...

3.

IPARENGEDÉLYEK ÉS EGYÉB JOGOK.

A kassai tízenkétezer főnyi zsidóság nem nézhet nagy bizalommal a jövőbe. Hetven év óta laknak Kassán nagyobb számban zsidók és ez a város adott nekik kenyeret és ők is sokat tettek a város felvirágoztatása érdekében.

De talán az elmúlt hetven évben nem voltak soha olyan súlyos napjai, mint mostanában. Elvégre tízenkétezer ember élete, egy 70.000 lakosú városban nem lehet közömbös a város fejlődésére és életképességére. Főleg akkor nem, ha szép és jelentős szerepet játszottak a város életében. A zsidó életkedv megmutatkozott ebben a két évtizedben. Dolgozott, alkotott ez a kassai zsidóság.

És most? Sokszáz iparengedély bevonása van folyamatban. Nem olyanok jórészt, amelyek egy-két évszázad, hanem nagyrészt azok, amelyek még akkor érvényben voltak, amikor még magyar impérium volt Kassán, husz esztendővel ezelőtt. Teljes a bizonytalanság és olyan lehetetlen a zsidó kereskedők és iparosok helyzete, amely megbénítja a további lehetőségeket. Aki csak egy kissé is ismerős a gazdasági életben, az tudja, hogy nincsen olyan magyarországi, vagy külföldi cég, amely hiteltelne egy olyan cégnek, mégha anyagilag jól fundirozott is, amely nem tudja, nem-e kell bezárja redőnyeit, batósági intézkedésre, mert — elvették iparengedélyét. Amellett, a kapuk Prága és a többi régi ösztököttetések felé lezárultak. Budapest pedig nem ismerheti még a kassai új viszonyokat. Ez a kétségbeesés érezhető a zsidó körökben. A polgári jólét és tolerancia időszakából hirtelen csöppentek bele ebbe a korszakba, amelyben rettentő sok bizalmatlansággal kell megküzdjenek és érzik, hogy a talaj inog lábuk alatt. Így a kereskedelem és ipar.

4.

MI VAN AZ ÜGYVÉDEKKEL?

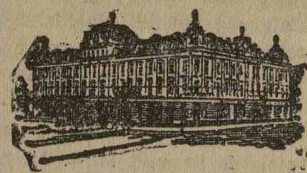
Talán az ügyvédek helyzete még szomorubb. A kassai ügyvédi kamaránál 151 ügyvéd volt a működési jogot. Hogy kikből? Nem ifjú jogászoktól, akik talán más egyetemen végeztek volna. Hanem régi frontharcosoktól, olyanoktól, akik 30-40 éve végezték mintaszerűen feladataikat és büszkeségei voltak a város társadalmának.

Nem lesz érdektelen, ha ezeknek a derék zsidó férfiaknak mutatványul egynehányan megírjuk priuszukat.

Például: Dr. Berger Dezső, a Kereskedelmi Hitelintézet ügyésze. A világháború alatt az olasz és francia fronton harcolt. Signum Laudis és Károly csapatkeresztje van. II. osztályú vitézségi érem, a kardokkal. A régi impérium alatt magyarnak vallotta magát és mégis kizárták a kamarából. Két gyermeke van — és nincsen kenyerere.

Vagy Dr. Singer Artur, aki szintén frontharcos volt. Az ismert rimaszombati főrabbi fia, akinek az előző rezsimben üldözésben volt része. Dr. Wildman Ernő, Dr. Gerő Ottó szintén frontharcosok voltak. Most nincstelen ügyvédek.

Talán először Dr. Szepešsi Miklós ügyvédet kellett volna említenem, aki a „Magyar Lapok” szerkesztője volt. Frontharcos és minden téren az első sorokban harcolt évtizedek óta, amikor emberi jogokról van szó. A cseh impérium alatt hat évig nem engedték ügyvédeskedni, épen magyarsága miatt, sőt Illyán internálva is volt. Mintamember

Csak a

GRAND HOTEL

LAFAYETTE-ben lakjon Bucureștiben

Központi fekvés. Komfort. Olcsó. Otthonos.
CALEA VICTORIEI No. 11 — Telefon 3-3410

minden tekintetben és most — meg van a jutalma. Rettenő csalódás egy ember számára, aki ősz hajával, nemes arcú arcával, kiváló képességeivel, egy harcos élet delén túl — kenyértelenné vált.

Hogy néhány példát még említsék: Dr. Kannengieser Benjámin ügyvéd, aki négy évig orosz hadifogoly volt és nagy viszontagságok után tért haza, most — mehet újra kenyeret keresni egy más pályán. Meg Dr. Bodor Jenő, Dr. Feuerman Mihály, mint régi frontharcosok, utóbbi Turkesztánban volt hadifogoly három évig és most mehet újra száműzetésbe.

Neveket tudok még felsorakoztatni, nehogy bárki is azt higye, hogy csak általánosságokat mondok. Ott van Dr. Garai Sándor, aki a zsidó hitelszövetkezet ügyésze, volt hadifogoly, akinek élete valóságos életregény — szintén nem ügyvéd többé.

Avagy említsen meg, hogy joggyakorlatának folytatásától megfosztották Dr. Szilágyi Zoltán ügyvédet, akinek édesapja, egy volt zsidó iskolaigazgató, aki két évtizeddel ezelőtt azért és akkor halt meg, amikor a földrajzórán a megváltozott térképre kellett tanítványait oktatni...

Vagy mutassam be a kassai ügyvédek doyenjét, a veterán Dr. Templánszky Károlyt, aki a 34-es ezred legszebben dekorált tisztje volt, most szintén existenciája nélkül áll, mert nem lehet többé tagja a kamarának.

5.

A ZSIDÓ ÉLET ALTALÁBAN...

Elég volt a sírásmokat hallgatni, de azért meg kell ismerni a zsidó életet, amely most leginkább a templomok körül éli ki magát. A harang-uccai ó-templomhoz a Főtérről, egy boltos házhoz keresztül lehet jutni. Ez a ház, — a kacsaringós uccával együtt, ahová nyílik — maga a getto. Óreg ház ez, teli szegény zsidó lakóval. A templomban magában pedig kora reggeltől, késő estig imádkoznak.

Brach Salamon főrabbi teljesen visszavonultan él. Senkivel sem érintkezik, még hívei közül is alig néhányal és akkor csak kizárólag rituális kérdésekben. Van külön is imaháza, ahol napjait tölti és tanul, meg imádkozik. Híres extrém vallásosságáról. 1924 óta tölti be ezt a stallumot. Harcos ortodox egyéniség, most azonban ő is csendes, elvégre most nincsen idő „harcokra”, amikor sok híve könnyezik és nem tudja, mit hoz a holnap bizonytalansága.

Az új ortodox nagytemplom gyönyörű épület, valami nem mindennapi. Ugy néz ki, ahogy még ortodox templomot kívülről nem láttam. Árkádjaival, meg a háttérben levő évszázados várfalával, amely elválasztja attól az épülettől, amelyben a hitközség irodái vannak. Kétoldalon az árkádoknál van a bejárat. Belülről is impozáns és nagyon modern, világos és szép. Közélemben a kétemeletes iskolaépület, szintén mintaszerű. Itt van Talmud-tóra, amelyet már említettünk és az elemi iskola. A két emeletes nagy épületre héber betűkkel írják ki: Talmud Tóra.

A Rákóczi uti neolog templom is csodásan szép alkotás. Az egész egyetlen boltoszatnak látszik és az építészeti remeke. Minden egyes épület, mintha hirdetné, hogy a legutóbbi husz év nem volt terméketlen a kassai zsidóság számára. Fejlődött és emelkedett minden tekintetben.

Kétségtelen, hogy az erőteljes zsidó szociális fejlődés nagy érdeme dr. Enten Manó főrabbinak is, aki hathatós részt és irányítást kér minden zsidó megmozdulásból...

A zsidó polgárok eleget tettek kötelezettségük-

nek. Sok pénzt áldoztak azért, hogy ennek a zsidó közületnek nivója mind magasabbra emelkedjék.

Impresszióm az, ha a magyar kormányzat lehetővé teszi, hogy ez az alapjában véve nagyon derék, szorgalmas kassai zsidóság tovább dolgozhasson, akkor hasznos műveket fog még létrehozni az országuk javára, meg a zsidó közületnek is. De ehhez nem iparendély elvonás és nem ügyvédi kamarából való kizárás az út. Így csak tönkre mehet minden, anélkül, hogy valaki is hasznát látná. Nem egy ilyen beszámoló kereteibe tartozik, ha megmondjuk, hogy **Kassa keresztény magyarsága nem akkor lesz boldog, ha a zsidók koldusként fogják járni az utcákat, hanem egy gazdasági élet kizáró-**

lag úgy funkcionálhat egészségesen, ha minden egyes tagját felhasználja képességei arányában. A zsidó nyomor az általános tönkremenés előhírnöke lehet Kassán és általában az egész magyar felvidéken. Egy ház ha ég, a szomszédos is veszélyben van. Ha a zsidóság nincstelen, akkor minden megbénul, pláne, ha a lakosság arányához viszonyítottan 15%-a a zsidóság, mint Kassán.

Fájt a szívem zsidó testvéreimért, akik II. Rákóczi Ferenc vérosában arról álmodoznak, hogy a nagy fejedelem intenciója szerint szabadság kellene minden polgárnak, nem pedig nyomott hangulat. De talán az ő szelleme mégis győzni fog és a kassai dóm tövében, még lesz boldog a zsidó...

Zsidó élet Amerikában

*

AZ AMERIKAI ZSIDÓK TÖRTÉNELMÉBŐL.

Az első zsidók 1654-ben érkeztek New-Amsterdamba, amelynek későbbi Manhattan-negyedében — mint Anita Lilbman-Lebenson írja „Jewish Pioneers in America” című, alapos tanulmányában — abban az időben tíz európai nyelv divatozott. A már előbb bevándorolt hugenották, lutheránusok, baptisták, skót prebiteriánusok, anabaptisták és morva szektáriusok szívesen látták a zsidó jövevényeket, akiket a St. Charles-hajó, a zsidó letelepülők „Mayflower”-ja vitt át az Óvilágból az Újvilágba. New-Amsterdam ekkor még a Holland-Nyugatindiai Társaság birtokállományához tartozott és magát a tartományi helytartót, Stuyvesantot is ez a kereskedelmi érdekösztövezet fizette. Csak 1664-ben lett ebből a gyarmati területből angol tulajdon. Az angol hódítók New-Amsterdamot Newyorkká keresztelték át. A zsidók helyzete az új rezsim alatt további javulást mutatott. John Bull katonái és hivatalnokai elismerték a zsidók szombati pihenési jogát és elfogadták a bírósági tanukihallgatások alkalmával a zsidó esküformulát. A függetlenségi küzdelem meghozta azután a zsidók teljes vallásszabadságát és tökéletes polgári egyenjoguságát. George Washington, Amerika szabadsághőse nem feledkezett meg zsidó katonáiról és a felkelést támogató zsidó pénzről. Emlékezett arra, hogy csupán Haym Salomon, ez a lengyelországi Lisszából bevándorolt kereskedő 600.000 dollárt ajándékozott a szabadságküzdelem céljaira. Az Amerikai Egyesült Államok alapjait képező tízenhárom állam 1776-i függetlenségi nyilatkozata már szinte mai fogalmazásban hirdette meg az embernek élethez, szabadsághoz és boldoguláshoz való elidegeníthetetlen jogát.

Ha nagy vonásokban nézzük az északamerikai zsidóság történelmét, három bevándorlási periódust figyelhetünk meg. Ahogy Mark Wischnitzer megállapítja: az első periódus 1654-től 1789-ig terjedt. E két dátum közötti életszakaszban a szefárd szellem volt az uralkodó. A második korszak 1880-ban zárult le, amikor befejeződött a német-zsidó települők erőteljes beözönlési folyamata. A harmadik periódust a keleteurópai zsidó tömegek állandó szaporodása jellemezte.

Érdekes, hogy a német-zsidók körében már a múlt század közepén erős tengerentúli kivándorlási propaganda indult meg. Az 1848-as forradalmi események után, amelyeket mindenütt zsidóverések követtek, Kompert, Letteris, Busch és Philippson, az akkori zsidó vezető publicisták, a „Central-Organ für Glaubensfreiheit, Kultur, Geschichte und Literatur der Juden” hasábjain az Amerika felé irányuló zsidó tömegemigráció mellett agitáltak. Bizonyos vidékekről komoly embercsoportok kelték utra. Így Posenből az 1835-től 1852-ig terjedő időszakban nem kevesebb, mint 19.021 zsidó ment külföldre, főképpen az Océán tulsó partjára. Bajorországból 1840 és 1871 között 20—25.000 zsidó távozott.

A HADVEZETŐSÉG ÉS DIPLOMÁCIA ZSIDÓ KIVÁLÓSÁGAI

Nagyon tanulságos egy szempillantást vetni arra a statisztikára, amely a zsidó lakosságnak az Amerikai Egyesült Államokban való alakulását mutatja. 1818-ban 3000, 1838-ban 50.000, 1860-ban 150.000, 1877-ben 190.000, 1897-ben 957.000, 1927-ben 4.228.000, 1934-ben pedig 4.500.000 volt az Amerikai Egyesült Államokban a zsidók száma.

Az Unió sohasem követelt bevándorlótól nemzetiségi, faji és vallási karakter-feladást, hanem állandóan megelégedett a természetes és reális asszimilációval. Minden jogot, pozíciót és diszt megadott a nemzeti munkában résztvevő zsidóságnak. Már 1812-ben tábornok volt az amerikai hadseregben Joseph Bloomfield, aki négy katonai kerületben parancsnokolt abban az időben, amikor nagyapáink és dédapáink Európa tulnyomó részében meg teljes jogtalanságban éltek. Ami a zsidóság későbbi katonai szereplését illeti: az amerikai flotta irányításában az újabb időkben jelentős részt kapott Uria Philipp Levy admirális, aki arról is nevezetes volt, hogy eltörölte a haditengerészetben a testi fenyítéket.

Az Észak és Dél közötti háboruban döntő szerepet játszott az északi oldalon, Abrahám Pinner és Louis Naphali Dembitz; a déli oldalon pedig a Nyugatindiai szarmazott Lincoln mellett, Sigismund Kaufmann, Moritz Juda P. Benjamin, aki előbb szenátusi tag, később hadügyi, majd külügyi államtitkár volt.

Hogy e pillanatban egy zsidó az Amerikai Egyesült Államok pénzügyminisztere, azt mindenki tudja. De tudni kell azt is, hogy zsidóvallású kormányzója van három államnak: New-Yorknak, Illionisnak és Oregonnak.

Az amerikai közszellem liberalizmusát mutatja, hogy Roosevelt elnök két héttel ez előtt a legfelsőbb bíróság tagjaivá nevezhette ki Félix Frankfurter egyetemi tanárt, aki tizennégy év előtt még bécsi ügyvéd volt s úgy a hajdani császárvárosban, mint a felhőkarcólók között vezető szerepet játszott a zsidó felekezetj életben. Félix Frankfurter egyébként az ugyancsak felekezetünkhöz tartozó Louis D. Brandeis bírói székét foglalta el. Brandeis ugyanis — Roosevelt egyenes felszólítására — a hajba került külföldi zsidók megsegítésére irányuló világszervezetnek az élére került.

AZ AMERIKAI ZSIDÓSÁG SZIVE

Az amerikai zsidók sohasem feledkeztek meg a külföldi zsidóságról. 1794-ben nagy akció kezdtek a kínai zsidók érdekében. Az ugynevezett „Damaszkus-ügy” és Mortara-est alkalmából minden befolyásukat latbavetették a külföldi hittestvéreik megsegítése érdekében. 1859-ben a „Martara-est” nyomán szervezték meg a Board of Delegates of American Israelites-et, az Unió zsidóinak központi testületei. A párisi Alliance Israelite Universelle csupán egy évvel később alakult.

Talán egyetlen zsidó segítőszervezet sem tett annyit a világ inséges zsidóságának a nyo-

morenyhítésére, mint az American Jewish Joint Distribution Committee, amelyet röviden Joint-nak szokás nevezni és JDC-vel jelölni. Jacob H. Schiff rakta le az alapjait ennek a világitézménynek, amely 1914-ben kezdte meg működését és elsősorban az európai, valamint a keleti zsidóság problémáit kísérte figyelemmel. 1914-től 1918-ig 14.700.000 dollárt, 1919-ben és 1920-ban pedig 22.350.000 dollárt fordított a zsidó nyomoruság orvoslására.

A Felix M. Warburg, Herbert H. Lehmann és James N. Rosenberg irányításával egyre erőteljesebben működő Joint a főfinanszírozója a TOZ, OSE és ORT jelzésű zsidó világszervezeteknek, amelyek részben ipari, részben mezőgazdasági kiképzéssel foglalkoznak. A Joint egyik alosztálya az árva gyermekek világhelyzetét tartja megfigyelés alatt. 45.000 keleteurópai hadiárva áldása kíséri az American Jewish Joint Distribution Committee működését. Az árvaalosztály e pillanatban 1289 gyermek palesztinai neveléséről gondoskodik.

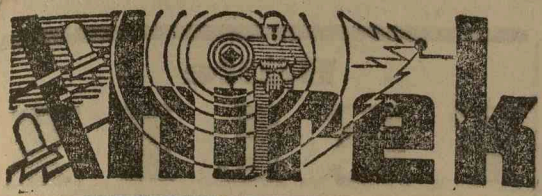
AZ AMERIKAI KERESZTYÉN KÖZVELEMÉNY ÉS A ZSIDÓ ÉPÍTŐMUNKA

Az Amerikai Egyesült Államok liberalizmusát és az ottani zsidóság nagy közéleti erejét mutatja az a körülmény, hogy éppen az Unió volt az, amely a menekültügyi problémát teljes egészében felvető eviani konferenciát összehívta és a menekültek megsegítése terén pozitív kezdeményezést tett. Myron Taylor, Roosevelt megbízottja, már Evianban közölte, hogy az Amerikai Egyesült Államok hajlandók — az eddigi kvótán felül — évenként 27.000 német és osztrák zsidót befogadni. Perkins munkaügyi miniszternek pedig nemrégiben javaslatot terjesztett a kongresszus elé 81.000 német és osztrák emigránsnak az 1939-es évben való, soronkívüli behoztatására. Ez mégis csak azt jelenti, hogy öt év alatt több mint 200.000 hontalant lehet letelepíteni az Unióban, tehát egy olyan birodalomban, amelynek lelki atmoszférája is megfelelő. Ne felejtjük el ugyanis, hogy az emigránsok elhelyezésénél, a gazdasági lehetőségeken kívül, a lelki atmoszférának is nagy fontossága van. A zsidó kivándorlók minden bizonyossal szívesebben mennek oda, ahol már szervezett zsidó közösségek és fejlett zsidó intézmények találhatók.

Az amerikai liberalizmus dokumentuma az a memorandum is, amelyet 51 keresztény szenátor, 194 keresztény kongresszusi tag és 50 keresztény államkormányzó nevében nyújtottak át Rooseveltnek a Balfour-deklaráció legutóbbi évfordulója alkalmából. Ez az emlékirat hivatkozik arra, hogy az amerikai törvényhozás mindkét fóruma magáévá tette 1922-ben a Balfour-deklaráció alapelveit és rokonszenvének adott kifejezést a zsidóság palesztinai országépítése iránt. A keresztény előkelőségek most azt kívánták, hogy az Amerikai Egyesült Államok gyakoroljanak fokozottabb nyomást a baráti Anglia kormányára és sürgessék Londonban a palesztinai rendcsinálás végrehajtását, valamint a bevándorlás fokozódásának az elősegítését.

WOODBINE — A SZINTISZTA ZSIDÓ VÁROS

Alighanem kevesen tudják, hogy az amerikai zsidók már a palesztinai építőmunka megkezdése előtt bebizonyították, hogy a zsidó néprétegek alkalmasak, ha kell, önálló, konstruktív munkára és független közösségi életre is. A tulnépesedett newyorki gettóból felkerekedett, vállalkozó szellemű emberek rakták le az északamerikai New-Yersey államban elterülő és Philadelphiatól körülbelül 90 kilométerre fekvő Woodbine város alapjait. Az első időben csak elvélve éltek nemzsidók ebben a „mintavárosban,” amely — mint Davis Trietsch találóan megállapította — „az első zsidó város volt Jeruzsálemnek a római hadaktól való meghódítása óta.”

Inscris în registrul publicațiilor periodice prin ordonanța No. 9/1938. Dos. No. 805/1938. Tribunalul Bihor, Secția III-a.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Oradea, Str. Miron Pompiliu No. 8.

Telefon: 24-40

Naptár 5699

Péntek: Tammuz 13, június 30.

Szombat: Tammuz 14, július 1. 6 ברכה

Heti szidra: כלק

Heti haftora: והי שארית

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 8.01

gyertyagyújtás 8.23

Istentisztelet kezdete 8.31

Szombat befejezése 9.35

Kedden, július hó 4-én Tammuz 17:

Böjt.

Tammuz tizenhét...

Ez a nap a zsidó történelemnek gyásznapja már régidők óta. Attól kezdve, hogy Mózes ezen a napon törte össze a két köztáblát, egészen eddig, hogy 1651-ben, a vesztfáliai béke után, a svédek bevonultak Morvaországba és Kremzírben máglyán zsidókat égettek, Mordechaj rabbival az élén, akit feleségével együtt itéltek máglyahalálra.

De nagyon nevezetes nap volt Tammuz tizenhét a romániai zsidóság történelmében is. 1866-ban, június 30-án, a bucurești alkotmányozó gyűlés a zsidóság egyenjogúsításának törvényéről, a nevezetes hatodik paragrafusról tárgyalt. A kamara udvarán emiatt nagy tüntetés és tumultus volt és az alkotmánytervezet 6-ik pontját visszavonták. A miniszterek és képviselők megváltoztatták korábbi szabadelvű magatartásukat és a győzők tüntető menetben a röviddel ez előtt épített zsinagóga felé vonultak.

Röviddel ez események előtt volt Crémieux francia zsidó miniszter Bucurestiben, amikor Konstantinápoly felé utazott és a zsidók ügyében tárgyalt az akkori kormánnyal. A kormány és a törvényhozás háza szívesen és nagy tisztelettel fogadta Crémieux-öt, aki az Alliance elnöke is volt és rendkívül nagy szimpátiával vették körül. Résztvett a kamara ülésén és a képviselők körül álltak, hogy hallják meggondolt és értékes megjegyzéseit. Parlamenti látogatása során a képviselők éppen az alkotmány 6-ik paragrafusát tárgyalták, amely az összes benszült zsidóknak megadta volna a polgári jogokat és politikai egyenrangusukat. Crémieux azzal a tudattal távozott Bucurestiből, hogy a 6-os paragrafus biztosan keresztül megy a parlamenti szavazáson. És akkor jött 1866-ban az a bizonyos Tammuz tizenhét, amikor az említett törvény mégis megbukott.

Hetvenhárom éve annak, körülbelül két emberöltő és ez idő alatt átértékelődtek a fogalmak. Ma már nem fordulhatna elő a „hatodik paragrafus” körüli harc és az ország zsidósága szorgalmasan dolgozik az alkotmány sáncain belül.

Tammuz tizenhetediké böjtnapunk, hiszen Titus ezen a napon robbantotta fel a jeruzsálemi szent falakat és beállította a bálványokat a templomba. Kevés napunk van az éven, amelyhez ne fűződnek könny és jaj,

fájdalom és szomorúság. De Tammuz tizenhét különösen szomorú emlékekkel terhes.

Korunknak valóban nem kell nagyon erőlködni azon, hogy keressen-kutasson a zsidó történelemben véres és szomorú események után, mert hiszen mindennap telítve van a jelenidők drámai történéseivel és a napi tragédiák annyira itt játszódnak le szemünk előtt, hogy régebbi fájdalmak inkább „vígásh”-t jelentenek. Jelenti azt, hogy 50-60 éve csupán annak, hogy a zsidók emberibb bánásmódban részesültek, mint évezredekén át. De — sajnos — ez a világ számos helyén, csak pillanatnyi enyhülés volt, mert a tragédia folyik tovább, a zsidók elleni hajsza egyre tart és amikor Tammuz tizenhetedikét böjtöljük, nem tudjuk, kiket kellene előbb siratnunk. Elődeinket, akik annyit szenvedtek, vagy magunkat, akik szintén a szenvedések országútjának vagyunk szerencsétlen vándorai...

— OLCSÓN NYARALHAT BULZON ORT. KÓSER ELLATASSAL (Stâna de Valera vezető iparvasut mentén. (Érdeklődni: Silberstein Bernát, Bulz, Of. Iad.

— A PARISI ZSIDÓSÁG A FRANCIA FORRADALOM 150-IK ÉVFORDULÓJÁT ÜNNEPLI. A francia forradalom és a zsidó egyenjogúsítás 150-ik évfordulója alkalmából a párisi zsidóság két nagyszabású ünnepséget rendezett. Az egyiket a Palais d'Orsay nagytermében rendezte az Union des Societes Juives, míg a másodikat az Emberi Jogok Ligája elnökének, Victor Baschnak elnöke alatt a Federation des Societes Juives rendezte. Ez alkalomból ünnepi bankettet rendeztek, amelyet a francia közelet több kimagasló egyénisége üdvözölt. Így Jaques Duclos, a kamara alelnöke, Roman Rolland, Verdier püspök, Jeanneney, a szenátus elnöke, Henry de Kerillis, Justin Godard szenátor, Prevost de Launey, a párisi hitközségi tanács elnöke és Edmond Fleg.

— LONDONBAN A KARPATALJAI ZSIDÓSÁG SORSARÓL TANACSKOZTAK. Dr László, az ungvári zsidó hitközség jelenleg Londonban tartózkodó elnöke, valamint Harry Goodman, az Agudas Jisrael politikai titkára pénteken, június 16-án kihallgatáson jelentek meg az angol külügyi hivatalban, hogy megtárgyalják a Magyarországhoz csatolt Kárpátukrajnában élő 120 ezer főnyi zsidóság problémáit. Kifejtették, hogy különösen tragikus annak a háromezer lengyel állampolgárságú zsidónak a sorsa, akiket a magyar hatóságok ki akarnak utasítani, viszont Lengyelország elzárkózik befogadásuk elöl. Ezeket a zsidókat most koncentrációs táborokba való internálás veszélye fenyegeti. A minisztérium hivatalnokai kijelentették, hogy igen nagy érdeklődést tanusítanak e kérdés iránt és azt a gyarmatügyi minisztériummal karöltve igyekezni fognak megoldáshoz juttatni. Zsidó körökben remélik, hogy ezeknek a közbenjárásoknak meg lesz a kellő eredményük és sikerülni fog elhárítani a háromezer zsidó feje felöl a kiutasítás veszélyét.

Az ardeali zsidók találkozóhelye

BERKOVITSNÉ

(Oradeáról)

orth. kóser étterme

(a baia-marei rabbi hechsere)

BUCUREȘTI,

Str. Lipscani 7.

Telefon: 462-91

Sococ hátamögött. Postavámma szemben

elsőrendű erdélyi kongha

Borzasztó gyomor- és epe-fájdalmaim voltak...

Mindenelőtt köszönetet mondok Önnek a küldött GASTRO-D. gyógyszerért, amely betegségemből kigyógyított. A gyomromban és az epében voltak már évek óta fájdalmaim, étvágyam nem volt és ha ettem is valami keveset, az sem esett jól, úgyhogy alaposan lesóványodtam. De amikortól a GASTRO-D-t szedni kezdtem, fájdalmaim megszűntek, jó étvágyal eszem és már híztam is pár kilót. Ismerőseim és rokonaim megcsodáltak a gyógyszer gyors hatását. A GASTRO-D-t, mint kiváló gyógyszert mindenkinek a legmelegebben ajánlhatom, ez gyors és biztos gyógyulást eredményez. Kérem szíveskedjék egyelőre 8 üveg GASTRO D-t küldeni postafordultával és utánvéttel, a gyógyszer sokan várják — az ismerőseim és rokonaim — mert mindenkinek, ahol csak tehetem, ajánlom a szenvedőknek. Raffa Ede mérsáros, Rovine, jud. Arad.

Fenti levélhez nem fűzünk semmi kommentárt, de hisszük, hogy az fölösleges is lenne.

Gastro-D. kapható gyógyszertárakban és drogériákban, vagy megrendelhető 135 lej utánvét mellett Császár E. gyógyszertárában București, Calea Victoriei 124. szám.

— TOVABB GYUJTOGATJAK A ZSINAGÓKAKAT A PROTEKTORATUSBAN. Prágából jelentik, hogy a Mährisch-Ostrau melletti Friedeckben éjszaka felgyújtották a zsidó templomot, amelyet teljesen elpusztítottak. Mint a többi ilyen gyújtogatások esetén történt, a tűzoltóság itt is azt a titkos utasítást kapta, hogy munkáját annak megakadályozására korlátozza, hogy a tűz a szomszédos házakra ne terjedjen át.

— 35.000 MENEKÜLT ÉL ANGLIABAN. Dawison képviselő kérdésére Peake államtitkár az alsóházban többek között közölte, hogy Angliában ezidőszent 34 ezer 909 menekült tartózkodik, akik Németországból és Ausztriából, valamint a volt Csehszlovákiából emigráltak Angliába. A legtöbb menekült azzal kapott tartózkodási engedélyt, hogy tovább fog vándorolni.

Kényelmes Pensió!

Élsőrendű ort. kóser vendéglő és hodega!

Gelbstein-nál, București

Str. Azilul de Noapte 12. Telefon 51-2-39

Olcsó és pontos kiszolgálás!

— 22000 MENEKÜLTNEK NYUJTOTT BELGIUM MENEDEKET. Janson igazságügyminiszter beszédet mondott a belga parlamentben, amelynek során kijelentette, hogy Belgium ezideig 22 ezer menekültnek nyújtott menedéket. Ezeknek több, mint a fele hijján van minden anyagi eszköznek és ezeket a zsidó segélyező szervek tartják fenn. A kormány menekültügyi költségvetésével kapcsolatban a miniszter kijelentette, hogy tudatában van, hogy nagy megterheletés az ország számára az ecélra szükséges havi félmillió frankos kiadási többlet. Ne tegyünk azonban semmit ezekért a szerencsétlen zsidókért? Itéljük őket lassu halálra, vagy esetleg öngyilkosságra? Bizuk őket a közjótékonyagra? — kérdezte beszédében Janson. Végül megköszönte Hanquet szenátor „bátor és emberséges” beszédét. A miniszter közölte végül azt is, hogy a kormány a Marnoffe kastélyt bocsátja ama 250 menekült rendelkezésére, akik a St. Louis-zal Belgiumba érkeztek. A kormány berendezés végett máris átadta a kastély kulcsait a brüsszeli zsidó menekültügyi bizottságnak. Itt irjuk meg, hogy a St. Louis június 17-ikén délután érkezett meg Antwerpenbe.

Bázna-fürdő

orth. kóser vendéglő

DRACH MENACHEM
vezetése mellett megnyílt

— **ILLEGALIS BEVÁNDORLÓKAT SZALLÍTÓ HAJÓKAT TŰZ ALÁ FOGHATNAK A PALESZTINAI PARTI ŐRSÉGEK.** Macdonald gyarmatügyi miniszter képviselőletében, Fletcher képviselő kérdésére válaszolva, Sir Thomas Inskip a következő kijelentést tette az alsóházban: — A palesztinai katonai hatóságok nem kaptak felhatalmazást arra, hogy az illegális bevándorlókat lövessenek. Ezzel szemben az angol flottaegységeinek parancsnokai felhatalmazást kaptak arra, hogy bizonyos körülmények között tűz alá fogják az illegális bevándorlókat szállító hajókat. Ezután Lipson képviselő kérdezte meg, vajjon a bevándorlási korlátozásokat az arabokkal szemben is érvényesíteni fogják? Sir Inskip erre a kérdésre így válaszolt: — Természetesen. A palesztinai bevándorlási törvény intézkedései mindenkire vonatkoznak, tekintet nélkül arra, hogy az illető bevándorló milyen fajhoz, vagy nemzetiséghez tartoznak. Most is fenntartottuk azt a régebbi szokást, hogy kisebb certifikátmennyiséget nem zsidóknak, tehát araboknak is adunk, de ugyanakkor módomban áll kijelenteni, hogy intézkedéseket foganatosítunk az illegális arab bevándorlás megakadályozására is.

LEGIDEÁLISABB HASHAJTÓ, VÉRTISZTÍTÓ, epehajtó a dr Földes-féle „Solvo” pirula. Székrekedés, bélrenyheség, rossz emésztés, gyomorrontás, felfúvódás, gyomor és bélfájdalmaknál teljes gyógyulást nyújt. Egy doboz ára 20.— Lei. Minden városi és vidéki gyógyszerárban és drogériában kapható.

— **COHEN DÉLAFRIKAI FŐRABBI HALÁLA.** A délafrikai Bulavayoban meghalt a napokban Isac Cohen, az ottani zsidó hitközség rabbija és a cionista szervezet elnöke. Cohen főrabbi 1876-ban született Londonban, tanulmányait a londoni Jews College-ben végezte, majd 1889-ben Dél-Afrikába került. Tagja volt a brit becsületrendnek és a délafrikai cionista szövetségben Rhodeziát képviselte.

— **A BELGA KORMÁNY HAJLANDÓ BEFOGADNI A NÉMETORSZÁGBÓL ELÜZÖTT ZSIDÓ KERESKEDELMI UTAZÓKAT.** Delfossé, a belga munkaügyi miniszter, aki résztvett a Genfben megtartott nemzetközi munkaügyi konferencián, többek között kijelentette, hogy Belgium hajlandó volna befogadni azokat a zsidó kereskedelmi utazókat, akiket a nácik elűztek Németországból. A zsidó utazók már eddig is hasznos szolgálatot tettek a belga export-kereskedelemnek. Ezeknek a volt németországi zsidó utazóknak nemzetközi kereskedelmi kapcsolatai számos belga ipari cégnek jelentenek nagy értéket. Belgium egyébként — mondotta a miniszter — csak jót mondhat az ilyen menekültekről, akik bámulatosan rövid idő alatt önállósították magukat.

Szovata-Fürdő

A fürdőtelep legszebb helyén, a Casa Magistrilor szomszédságában épült festői fekvésű

„Splendid”

villában elegáns szobák, ragyogó kilátással június 15-től kaphatók. Nagy kert az ős fűgyes és fenyves aljában. Minden szobában vízvezeték, villany, fürdőszoba, legteljesebb komfort. Cim: Spitzer, Sovata-Bái vagy Cluj telefon 19-40.

— **„AZ EGYETEMEK A GYILKOSSÁG MELEGÁGYAI” — IRJA A LENGYEL SAJTÓ.** A Gazeta Polska, a lengyel kormány lapja, vezércikkben foglalkozik azokkal az intézkedésekkel, amelyeket Sviatovslavski professzor, lengyel közoktatásügyi miniszter 18 lembergi diákszervezet ellen foganatosított. Mint ismeretes, a lembergi technikum szenátusa követelte, hogy ezek a szervezetek nyilvánosan bélyegezzék meg egyik zsidó diák nemrégiben történt meggyilkolását. A szervezetek ezt visszautasították és ennek eredménye volt a közoktatásügyi miniszter felosztási végzése. Ezzel az intézkedéssel kapcsolatban a lap azt írja, hogy „most mindennél világosabban bebizonyosodott, hogy az egyetemek, amelyek az ország morális értékét hivatottak emelni, a gyilkosság és a törvényszegés melegágyai. Marcus Landesberg zsidó diák meggyilkolása exterritoriális jogokat élvező helyen történt, ahová a hatóságoknak nincs bejárásuk. A lembergi szenátus felszólította az összes diákszervezeteket, hogy ítéljék el a gyilkosságot. A szóbeli megbélyegzések értéke azonban fölöttébb kétséges. A jelenlegi intézkedések csak bevezetői kell legyenek azoknak a további intézkedéseknek, amelyek egyszer és mindenkorra hivatottak megtisztítani a főiskolákat a bűnözőktől. A tapasztalat azt mutatja, hogy az egyetemek által élvezett exterritoriális rendszer a demoralizálódáshoz vezet. Amíg ez a helyzet tart, azokat a nagy összegeket, amelyeket az állam az egyetemek fenntartására fordít, kidobottnak kell tekintenünk.”

— **A PALESZTINAI FŐRABBINATUS TILTAKOZÁSA A TIBÉRIASI SZENTHELYEK MEGGYALÁZÁSA ELLEN.** A palesztinai főrabbinátus átiratot intézett a kormányhoz, amelyben élesen tiltakozik a „tibériasi Or zsinagóga és a Báál Hanesz sirjának terroristák által történt meggyalázása ellen. Követeli, hogy a kormány intézkedjen a szent város elpusztított negyedének felépítésére és gondoskodjon, hogy az ehhez hasonlatos terrorcselekmények ne ismétlődhessenek meg.” A tibériasi rabbik küldöttségét menesztették a helyettes körzeti kormányzóhoz, amely tiltakozott az Or zsinagóga és jesiva felgyújtása ellen. Tibériasi rendjét és nyugalmát biztosító hathatós intézkedések megtételére szólították fel a helyettes kormányzót. Hivatalos jelentés szerint június 20-án ismeretlen tettesek felgyújtották a tibériasi körzetben fekvő Lubyá arab falu egyik házát. Az oltási munkálatok közben néhány lövést adtak le, aminek következtében két férfi, egy nő és egy gyermek sebesült meg könnyebben.

— **BIZALMATLANSÁG A JEWISH AGENCY POLITIKÁJÁVAL SZEMBEN.** Június 19-én folyt le Jeruzsálemben a palesztinai általános cionisták B) csoportjának tanácskozása, amelyen dr Smorakon, az Executive tagján kívül résztvett Izrael Rokeah telavivi polgármester. Gluskin és több más kimagasló egyéniség. Határozatot fogadtak el, amelyben bizalmatlanságukat fejezik ki a Jewish Agency által folytatott politikai tevékenységgel szemben. Elhatározták továbbá, hogy eme politika elleni tiltakozásuk jelül távoztartják magukat a kibővített Vaad Leumi munkájától is. Az üléssel kapcsolatosan közleményt bocsátottak ki, amely nagy vonalaiban a következőket tartalmazza: A Jewish Agencynek és a Vaad Leuminak nem sikerült megszerveznie a Fehér Könyvben leközölt politikai vonal elleni tervszerű harcot. Sajnos, keresztülvihetetlen tervet fogadtak el, amely a jisivban anarchiát teremt. Az általános cionisták B) csoportjának fáradozásait egy népjóléti bizottság teremtésére, amely az összes erőket egyesítse, meghiúsították és éppen ezért ez a csoport nem hajlandó vállalni a felelősséget a Jewish Agency és a Vaad Leumi politikájának következményeiért. A közlemény végül tiltakozik az egyetlen párt uralmának rendszere ellen és olyan vezetőséget követel a cionista mozgalom élére, amely a cionista mozgalom összes pártjait és köréit képviselni tudja.

Báile

FELIX

gyógyfürdő

Oradea mellett

(Románia Pöstyénje)

49 C° hőfoku, kénes, rádiumos hévízforrás. Mindenféle reumatikus bántalmak, valamint női betegségek ellen páratlan gyógyhatásu.

Ujnonnan berendezett:

iszapfürdők, iszappakolások és mesterséges szén-savfürdők — állandó orvosi felügyelet mellett.

Szabadfürdő

Vasuti kedvezmény! Különböző szórakozások: Tenisz, könyvtár, állandó zene, kávéház, tánc.

Rituális vendéglő:

Prospektust küld:

Direkțiunea Băilor Felix, Județul Bihor

— **JAHREITABLA** alumíniumból, izléses, tetszetős kivitelben 1 személyes lei 150, kétszemélyes lei 250. Megrendelésnél héber dátum közlendő *Boros papírkereskedés, Cluj.*

— **AZ AMERIKAI NŐI MIZRACHI 50 EZER DOLLAROS ALAPOT LÉTESÍT PALESZTINAI GYERMEK-OTTHONOK SZAMARA.** Az amerikai Mizrachi női szervezet Atlantic Cityben megtartott konferenciája 50.000 dolláros költségvetést szavazott meg, a Palesztinában felállítandó gyermek-otthonok és előkészítő telepek létesítésére. A konferencia több szónoka élesen kikelt a „gyenge Anglia palesztinai politikája ellen.” A Jewish Agency politikája — mondották — radikális irányváltást igényel és a következő cionista kongresszus feladata ezirányban dönteni.

— **INFLUENZA, HÜLÉS ESETÉN** a test alapot bedörzsölése a valódi DIANA sósborszesszel azonnali enyhülést hoz.

— **REV. PERLZWEIG MEGKOSZORUZTA BELGRÁDBAN AZ ISMERETLEN KATONA SIRJÁT.** A zsidó világgongresszus angliai szekciójának elnöke, rev. M. L. Perlzweig, dr Isaac Alkalai jugoszláviai főrabbi kíséretében megkoszoruzta az ismeretlen katona sirját. A koszorun kék-fehér szalag volt, „Zsidó Világgongresszus” felirással. Másnap Perlzweig Zágrába utazott, ahol résztvett a jugoszláviai cionista szervezet vezérő tanácsának ülésén.

— **VÉGH SALAMON** segesvári metsző BAZNÁN orth. kóser vendéglőt nyitott. Kéri a n. é. közönség szíves pártfogását.

— **SZLOVÁKIÁBAN NEM JELENHET MEG ZSIDÓ LAP.** A pozsonyi rendőrség nemrég engedélyt adott ki a zsidó lakosság képviselőinek egy magyar és szlovák nyelven megjelenő zsidó hetilap kiadásához. A kormány az utolsó pillanatban visszavonta az engedélyt, miután Sano Mach, a német lakosság képviselője és a kormány szélsőséges antiszemita ismert propagandaügyi minisztere tiltakozott a lap engedélyezése ellen. A belügyminisztérium nyilatkozatában kifejteti, hogy egy zsidó lapnak a kiadása „nem áll összhangban a kormány tendenciáival”.

Olcsón és jól ékezzhet

Herschkovits

orth. kóser pensiójában

BUCUREȘTI, Str. Carol 25. I. emelet

(bejárat Strada Soarelui 7).

Lássuk Bukovinát...

Színek a bukovinai zsidóság életéből

Ilva Mica-tól, a régi Kisilvától Dorna-Vatrágig ösztávolság: 75 kilométer. Kilométerre nem nagy a távolság, de a vonaton mégis 4 óra hosszúra tart ez az út. Ujjonnan épült hidak, alagutak, viaduktok teszik egyszerűvé a tájat. Mintha szimbólum volna, hogy a hegyek ennyire elválasztották ezt a két országrészt egymástól és talán a mentalitások is azért melegszenek oly nehezen össze. Természetesen zsidó mentalitásra gondolok és arról beszélek.

Milliárdos kiadásokat jelentett az államnak, hogy ezt a vonalat így kiépítette. De megéri, nem csupán gazdasági és egyéb okokból. Megfelelő idegenforgalmi propaganda esetén turistákiból is milliárdokat lehetne bevételezni, mert a vidék olyan egyszerű, mintha a kies Svájcban volnánk. Lesz még alkalom Dorna-Vatrágról, erről a csodásan szép üdülőhelyről írni, amelyről annyi jelentést adott annak idején a 914-18-as évek ismert „regényírója”: a Höfer. Akkor nem volt a vadregényből meg csak a vadság és még hozzá egy rettentő hadiregény, amelyet vérevel írt meg a történelem. Ezernyi, sőt tízezernyi katona vérét látták ezek a kéklő hegyek, a kis hegyipatakok vize nem volt kristálytisza, hanem sokszor véres... de mindez már a múlté. A hatalmas lövészárkoknak is csak emléke kísért és a sok-sok katonatemető, amelyekben mint ha fehér ujjak volnának a kicsiny sírkövek, memento, amelyre ma már senki sem akar emlékezni a távoli népek sorsintézői közül...

EGY KIS VISSZAPILLANTÁS BUKOVINA TÖRTÉNELMÉBE...

Ez a hegyes-völgyes földrész 1774-ben jutott osztrák kézbe és rögtön a zsidók állampolgársági ügyeit vették revízió alá (semmi új nincs a nap alatt — mondotta Rabbi Akiba.) Csak azok a zsidók maradhattak, akik földműveléssel foglalkoztak, ipart űzték és kereskedelmet folytattak. S mindezek dacára a galíciai zsidók odavándorlása nem csökkent. Az orosz-török háború idején elrendelték a bukovinai zsidók evakuálását. Később enyhítettek ezen olyképen, hogy maradhatnak, ha csak megengedett foglalkozásokat űznek.

Érdekes, hogy akkor is kétféle disztinkció volt. Régi, azaz őslakók, akiknek ősei 1786 előtt is ottlaktak és „beszibárgottak”, akik engedélyt kaptak az ottlakásra. A kétféle zsidók között jogi szempontból nem volt semmi különbség. Még azt kell megjegyeznünk, hogy a régi „benszüllött” zsidók szíves szövegtruhákat hordtak népviseletként, szörme szegéllyel, mint a moldovaiak. Mig a lengyelországiak viselete természetesen lengyeles volt. A törvény előtt a benszüllöttek más bánásmódban részesültek, mint a galíciaiak, dacára annak, hogy Bukovina közigazgatásilag Galiciához tartozott. Husz forint adót kellett fizetni minden családjáért, ebből öt forint családi adót és 15 forint kóserhus-adót.

A XIX. század második felében jó dolguk volt a bukovinai zsidóknak. Nem csupán pártban létezett egyenjogúsításuk, hanem a világban is. A XX. század elején felütötte újra fejét az antiszemitaizmus. 1897-ben küldtek először képviselőt az osztrák Reichsratba dr. Benno Straucher személyében, aki azután a tíz évvel később megválasztott három galíciai képviselővel együtt megalakította a zsidó parlament klubot. Itt elérkeztünk a bukovinai zsidóság világháború előtti történelmi időszakájának végéhez.

A világháború alatt sokat szenvedett ez a vidék, mert erősen be lett vonva a hadszíntérbe, az orosz csapatok többször megszállták és rendkívül sok zsidó érték pusztult ez idő alatt.

GURAHOMORULUI

A hosszú név egy érdekes városka nevével viseli. Tipikusan bukovinai város. Zsidó hordárokkal és fiakkeresekkel. Ugy vélem, érdekelni fogja a „Népünk” olvasóit az a kis bukovinai lokalkolorit, amely ebből a városból is kiárad. A piacon azok a jellegzetes kis körök, apró beszélgető csoportok, amelyeket előbb távolról figyelek, majd közelebb megyek és belevegülök a társalgásba. Hála jiddis tudásomnak, nem néznek „ger”-nek.

Az egyik csoportban egy élenkiszemű fiatalember lelkesen magyarázza a körülötte levőknek, hogy milyen nagy események történtek a világban. Latolgatják William Strang moszkvai utjának eredményeit. Olyan érdekes szempontokat hallok, hogy csak bámulok. Látszik, hogy a fiatalembernek, aki a szót viszi, élesen vág az agya, mint a borotva. Megtudom, hogy az érdekes fiatalember a híres berdicevi rabbi egyeneságu unokája. Derbaremdiger a neve és ő tartja a családját. Apja csak a Tannak él. Nem érdeklik világi dolgok. Ugy beszéltek, hogy most, amikor az állampolgársági revízió volt, nem adta be iratait, mert „betochen”-ja volt és kijelentette, hogy azt ő ugys megkapja. De nem egészen így történt. Amikor végül mégis beadta az első fórumon elvesztette igénylését csak amikor a városka tehetősebb polgárai megszerezték neki a szükséges iratokat, sikerült javítani helyzetét.

Érdekes legenda — vagy igaz történet — maradt fenn arról, hogy miért hívják Derbaremdigernek? Amikor a híres berdicevihez elmentek a hatóság emberei, hogy mondja meg, milyen nevet akar felvenni, — akkor adták a neveket Ausztriában a zsidóknak — éppen imádkozott. És ájtatoskodás közben kimondta: „derbaremdiger”, ami azt jelenti a németben: „Der Barmherziger”, a kegyes Örökévaló és erre a hatósági ember beírta: Derbaremdiger. Így maradt rajta ez a bizonyos szempontból szép családnév.

Bethamidras nem ritkaság errefelé. Szembetűnik már messziről a „Bét Jiszroel” imaház. Ez is a vizsnitzi dinasztia nyomait jelenti, amelyre mindenhol rá lehet találni Bukovinában. Kisérom élvezet innen az ujonnan épült zsidó kulturhához. (Nagyváradon, Kolozsváron, meg Szatmáron nincs!) ahol hatalmas helyiségek állanak rendelkezésre a zsidó kulturigények kielégítésére. Amikor a hitközségi elnök fiának nemrégiben eljegyzése volt, nagy összeget adott a kulturház céljaira és akkor gyorsan be is fejezték az építkezést.

LATOGATÁS A FÖRABBINÁL

A gurahombrului főrabbinál szokatlan tisztaság fogad. Meglep a hatalmas könyvtár, amely két nagy szobát tölt meg. Egy-egy földiáns mögött eldugottan meg lehet találni ott minden klasszikust, de még Li-Tai-Pe és Konfucius halhatatlan műveit is. És klasszikus költeményeket, még klasszikusabb héber fordításban. De nem hiányoznak a könyvtárból görög és latin irodalmi reprezentánsok sem. Több óra hosszúra beszélgettünk és egy sokoldalú tudóst volt alkalmam megismerni. Rongva beszél a magyarországi nagy gaonok-

ról és a hatalmas könyvtár főhelyein ott állnak Chaszam Szofer, Juda Asszod, Smelke Szölöser híres magyarországi rabbik művei. A főrabbi többször járt már Erdélyben és most is tervez egy erdélyi utazást.

EGY KIS BESZÉLGETÉS A BUKOVINAI NÉPLELEKRŐL

Egy intelligens idevaló emberrel nagy beszélgetésbe mélyedtünk és a bukovinai zsidó néplelek árnyalatait boncolgattuk s mérlegeljük, mennyiben ellentétes ez az erdélyi zsidó mentalitással. Megállapítjuk, hogy nagyon kevés történt eddig a lelki differenciálódások letompítására. Itt még mindig mutatkoznak a múlt századbeli „haszkala” utóhatásai. Aki nem foglalkozott a kelet-európai zsidóság múlt századbeli lelki analizisével és történelmi fejlődésével, nem tudja, hogy mit jelent a „haszkala.” Amikor a sötét gettóból kislépve hirtelen a nyugati felvilágosodottság napvilágra elkápráztatta a szemeket, azt hitték, hogy csak a „nap” létezik és a múlt, a „sötétség”. Voltak ennek nagy és kellemetlen kinövésai, de előnyei is. Amikor a nem-zsidó világszemléletet vallották csupán, az káros volt és zsidótlan. De amikor a „gemore” volt a pad fölött és alatta héber klasszikusok, akkor ez hasznára vált a zsidóságnak. Mig a magyar-zsidó ifjuság a „pad alatt” Kölecsy és Csokonayt olvasta, addig a bukovinai ifjuság Achad Haam-ot, Mendele Mocher Szofer-ot és Bialikot élvezte és tanulta.

De még a talmudi tudományok területén is más metódikát követtek errefelé, mint a régi Magyarországon. Itt a főcél volt a pilpul. Mig ők zsonglörösködtek a tudásnak szédületében olyan magas régiókban, hogy azt egyszerű halandó nem tudta követni, addig a mi rabbijaink és tudósaink a halacha megvilágítására törekedtek. Errefelé a „rambami ellentmondásokat” fizenhatféleképpen tudták magyarázni, mig az egyszerű erdélyi zsidó azt tudja precízen, hogy szombatot mit szabad és mit nem. Nálunk nagyon népszerű lett Slomo Ganzfried ungvári dájén „Kiccur Sulchan Aruch”-ja, mert ez „kézikönyv” nekünk, viszont itt ez nem kell — mert a vallásosság és vallástalanság mesgyéjén járnak és bizony sokszor letérnek — a kényelmesebb ösvényre.

Visszat a bukovinai lélek összetartóbb, mint a mienk. Itt nagyobb a telkesedés a zsidó közösségi ügyek iránt és amíg itt haladok a gurahombrului vasútállomás felé, eszembe jut az is, hogy a „Népünk” sokszor és sokat foglalkozott az erdélyi zsidó mentalitásnak ezzel a nagy hibájával. Vallásosságban vezetünk, de a zsidó kollektivitás eszménye errefelé sokkalta virulensebb.

BUCSUZÁS

A kis bukovinai városból való bucsuzásom nagyon szomorú volt. Egy régi nagyváradival találkoztam az utolsó percben. Mose Hauerrel, a nagyhirű Binjamin Hauer zsel. fiával, aki itt él évek óta. Nemrégiben elhunyt fiatal felesége és ittmaradt három szép és okos kis gyermekével. Nagyon megtörtén beszél, ez a családi tragédia tönkresujtotta és visszavonultan él, távol a világtól... nagyon sajnálatraméltó volt ez a derék ember...

Még sokáig néztem a vonatablakból ezt a tipikus bukovinai várost. Arra gondoltam, hogy nemsokára új városokat látok és rövidesen találkozom Bukovina „gyöngyével”, a fővárossal: Cernăuțival.

Schwalb Menasse.

Az erdélyi zsidóság legkedveltebb találkozó helye
Pensiunea KATZ
BUCUREȘTI, Str. Căpitan Feraru No. 6.
Parter, în dosul Teatrului Regina Maria la
Podul Senatului. TELEFON 5,43.05.

Huszesztendei ellenségeskedés után a szovjet szimpátiát mutat a palesztinai építő munka iránt

A cionizmus szempontjából nem volt sohasem közömbös, hogy a szovjet és más országok kommunista elveket való „szimpatizánsai” hogyan vélekednek a Palesztina kérdéssel kapcsolatosan. A földgömb területének egyhatodát foglalja el az orosz birodalom és gazdasági, politikai hatalmánál, meg dinamikai erő kifejtésénél fogva, nem volt elhanyagolható erő, amellyel mint ellenséggel vagy mint barátal számítani kellett.

Tartozunk az objektivitásnak azzal, hogy nyíltan megmondjuk, a hivatalos szovjet-politika 20 esztendő óta anti-cionista felfogásának adott mindenkor nyíltan kifejezést. A Jew-Sekcia, amely az orosz-zsidó ügyek legfőbb fóruma volt, mindenkor antipátiával viseltetett a palesztinai építőmunkával szemben. Retrogradnak, „nacionalistának” tartotta. Minek újabb nacionalizmust feléleszteni? — kérdezték főleg az internacionalizmus zsidó képviselői. Nem is annyira a nemzsidó kommunista vezetők voltak Palesztina ellenesek, hanem inkább a zsidók, akik ezzel is menekülni akartak a zsidóságtól. Dokumentálni, hogy ők annyira távol vannak mindentől ami zsidó külföldi állás, hogy szükségtelességnek találják a zsidó Palesztinát. Azonkívül minek kitelepíteni zsidó polgári elemet, meg a zsidó tőkét oda, ahol az arab proletariátus olyan irtózatot nyomorban él. Last, but not least: az angol imperializmus szolgálatába állítja a cionizmust is, hogy uralmi terveit a Közelkeleten megerősítse és erre a zsidók jó médiumok. Ha tehát ütök a cionizmust, akkor ezzel ütök érte az angol uralmi terveket is.

Kalinin, aki rendkívül fontos szerepet játszik a szovjetben, néha kissé barátságosabb hangon emlékezett meg a zsidóságról, de a zsidók, akik körülötte voltak, mindig tompítani igyekeztek kijelentéseinek súlyát.

MEGVALTOZOTT A HELYZET

Most azonban lényegesen változott a helyzet és e változás okait érdemes alaposan megvizsgálni, mert érdekes konkluziókra jutunk.

Melyek azok az okok, amelyek e párfordulást előidézték?

a) A szovjet vezetők között mind kevesebb a zsidó és így nincsenek olyanok, akik tulzatosan objektívek a cionizmussal szemben — annak kárára.

b) A szovjet lapok állandóan közlik a közép-európai zsidók keserves szenvedéseinek háborzongató részleteit, az országhatárok között vergődő szerencsétlen ezrek tragikumát, elhagyott gyermekek jankijáltását a humanista világhoz, a tengereken hónapokig cél nélkül vándorló zsidó tizezrek réttentő küzdelmeit, azért csak, hogy valahol élhessenek, tengődhessenek. A szovjet közvéleménye elég iskolázott már ahhoz, hogy először az embert lássa meg a szenvedőben és így részvétellel fordul minden emberi nyomorúság felé és érzi, hogy megoldásnak adott esetben és jelen pillanatban Palesztina nem elhanyagolható faktor.

c) A progresszív közvélemény, a legszélsőbb baloldalig, tisztán látja, hogy az angol imperializmus még azokkal szemben sem szentimentális, akik szolgálatot tesznek neki, mint a cionisták, s „ellenszolgáltatásként” kiadja az angol Fehér Könyvet, amelyben nyíltan elárulja a zsidó erőfeszítést és inkább azoknak ad igazat, akik évek óta a nyugalom és a rend elleneségei és szuként ráják a brit birodalom alapjait.

d) Különösen az amerikai és francia szovjetbarátok itélik el erősen a brit Palesztina-po-

litikát és mindinkább kifejezést adnak a cionizmus iránti szimpátiájuknak. „Der Hammer” (A kalapács) című new-yorki kommunista lap nyíltan a cionizmus érdekében ír és többek között azt is hangoztatja, hogy a brit politika helytelen utat követ akkor, amikor közvetve támogatja az arab felforgató törekvéseket, mert ezek mögött az európai fascizmusok állnak, amelyek egyszerre ütnek ezzel az angolokon és az általuk annyira gyűlölt zsidókon is.

e) A szovjet egy „ellencionizmust” csinált Biro Bidsanban, egy önálló zsidó államot, közel az ázsiai imperialista államokhoz, de semmiféle nagy visszhangot nem keltett még a nagy orosz birodalom zsidói között sem. Hosszú évek óta ölik bele a rubelmilliárdokat és tízhuszzezer zsidónál többet nem tudtak odatelepíteni. Ezzel szemben ezidő alatt zsidó százszázalékos mentek Palesztinába és lassankint a kommunista teoretikusok is rájönnek arra, hogy az a természetes zsidó út, amely Palesztina felé gravitál. Annál is inkább érzik ezt, mert a szovjeten belül is mindinkább erősödik a telivár orosz nacionalizmus, amelyet kezdetben irtani akartak, de ma már inkább istápolnak, mert csak ezzel lehet a tömegek lelkületére hatni. Az internacionalizmus, annak marxi, de trocky-i értelmezésében háttérbe szorult és a a nacionalista világszemlélet lett inkább urrá, benn a szovjetben is.

MI LEHET A JÖVŐBEN?

A zsidó szovjetvezetők lassankint letűnnek a közélet színpadáról. Már pedig ők voltak a legerősebb ellenzői a palesztinai munkának. Az orosz nép emberi részvétellel nézi a fascista államok legnagyobb áldozatait, a zsidókat. Ez már nem a régi Oroszország amely vutkin élt és analfabéta volt, ezeknek nem lehet bebeszélni kozákcukukával, hogy „mindennek a zsidók az okai.” Huszonkét év alatt egy új generáció nőtt fel, amely másként él és gondolkozik.

Az angol-orosz tárgyalás, amely rendkívül lassan halad előre, kihat erre a kérdésre is.

Más szemmel látják ma a palesztinai célkitűzéseket, mint régebben. Ma nem „szolgák” a zsidók az angol érdekek járszalagján, mert hiszen ezt a viszonyt a Fehér Könyv megmutatta és el is árulta. A zsidók nem megteremtői egy „új nacionalizmus”-nak, mert hiszen akár akarják, akár nem: nemzeti otthon után kell nézzenek és erre jobbat senki sem talál. — mint maguk a zsidók. Látják a biro-bidsani experi-

A zsiros, pattanásos arcbőr

kezelésénél jól bevált **SULFAMYL-**készítmények: puder, krém és szappan, megvédik az arcbőrt a napfény káros hatásától. Eltűntetik a szep-
lőket és foltokat.

mentumot és a lüktető életerős palesztinai építést.

Még messzi vagyunk attól, hogy a szovjet hívei nyíltan „cionista barátok” legyenek. Talán nem is kell ez nekünk, mert a világ mostanában könnyen asszociál és akkor kimondanák expressis verbis, hogy a cionizmus egy követ fúj a kommunizmussal. Holott az igazság az, hogy a két eszme tűz meg a víz együtt. Viszont nem mondjuk, hogy a 170 milliós nagy orosz nép szimpátiája, vagy ellenszenv teljesen közömbös a cionizmus szempontjából. Az ottélő három milliós zsidóság körében is sok embert deportáltak eddig a héber nyelv, a cionista felfogás színvallása miatt: de ez talán most a múlt. Látják, hogy a fascizmusok üldözik a zsidókat nekik menni kell és legjobb erre a célra Palesztina. Kétségtelen, hogy merev ellenzés és ellenszenv, amely a szovjetben mutatkozott Palesztina iránt, szűnőfélben van. Ennek megállapítását jelen cikkünk objektív tényeszogezése és egyebet nem is akartunk.

— NEWYORK ÁLLAM KORMÁNYZÓJA PALESZTINA KAPUJÁNAK MEGNYITÁSÁT KÉRI ANGLIATÓL. Herbert H. Lehman, Newyork állam kormányzója, a Bné Ábrahám rendkonferenciáján beszédet tartott, amelyben többek között felhívást intézett az angol kormányhoz, hogy nyissa meg Palesztina kapuit a menekültek számára. Megszavakban méltatta a menekültek teljesítményeit a különböző országokban.

— A KÁRPÁTALJAI ZSIDÓKNAIN NINCS PARLAMENTI KÉPVISELETÜK. Mint ismeretes, a magyar kormány a képviselőházba meghívta Kárpátalja összes volt csehszlovákiai parlamenti képviselőit, ezeket országgrész képviselőként. Csak a Zsidó Párt és az agráriusok képviselőit nem hívta meg a magyar kormány. A kormány által kiadott körrendelet kifejezetten megmondja, hogy a Zsidó párt volt kárpátaljai képviselőjét, dr Chaim Kugelt kizárják a magyar országgyűlésből. Dr Kugel, mint ismeretes, Palesztinában tartózkodik.

Carmen Sylva

A NÉPÜNK

az egész fűrdőidény tártamára egyéni és társas kirándulásokat rendez Carmen-Sylvára

Minden előfizetők és olvasók résztvehet a kedvezményes nyaraláson.

Megállapodást létesítettünk Carmen-Sylva legelegánsabb és legkomfortosabb orth. kóser pensiójával, mely szelvényünk ellenében a „Népközlöny” előfizetőinek és olvasóinak az alanti előnyös árakat nyújtja:

Előszézon: Június hó 30-ig Napi háromszori étkezéssel teljes pensió 170 lei, illetve 200 lei. — Főszézon: Jul. 1-től, aug. 31-ig 240 lei, illetve 280 lei. — Utószézon: Szept. 1-15-ig 150 lei, illetve 170 lei.

Irjon azonnal, hogy megküldjük Önnek kedvezményes nyaralási szelvényünket. Társasutazásban résztvenni óhajlok jelentsék be azonnal részvételüket. 50%-os utazási kedvezmény!

— A NAGYVÁRADAI ORTH. HITKÖZSÉG vasárnap, f. hó 25-én folyt le a képviselőtestületi választás a tagok nagy érdeklődése mellett. Két lista szerepelt a választási küzdelemben, amelyből a Reich József, a hitközség diszelnökének vezetésével indult jelöltek kerültek ki győztesen. A hitközség 870 szavazásra jogosult tagja közül 690-en adták le szavazatukat. A választást Nussbaum Sámuel elnöklete alatt Leitner Lázár, Gellisz Gyula, Fuchs Salamon, Klein Dávid, Mózes Áron, Stern Miksa, Neumann Lipót és Bleier Adolf választási bizottsági tagok vezették le. A győztes lista 420 szavazatot kapott, amellyel megszerezte az abszolút többséget. Az eredménynek megfelelően a hitközségi vezetőségbe a következők kerültek be: Reich József, Leitner Lázár, Ullmann István, Berkovits Bernát, Blau Dávid, Bleier Adolf, Czitter Jenő, Dénes Izidor, Deutsch Ignác, Ehrenfeld Akiba, Engländer Izrael, Farkas Sámuel, Freund Lajos, Fuchs Salamon, Gellisz Gyula, Gross Géza (fakereskedő), Grossmann Benő, Goldhammer Albert, Kesztenbaum Miksa, Klein Dávid, Kohn Dávid, Kormos Jenő, Krausz Sándor, Krausz Zoltán, Lebovits Hugó, Lefkovits Jenő, Leitner Sándor, Leitner Zoltán, London Lajos, Moskovits Izidor, Mózes Áron, Nussbaum Sámuel, Rosenberg Henrik, Rosenberg Salamon, Rothbart A. Ede, Silbermann József, Silber Lázár, Schwalb Lázár, Schwartz Márton (Siculia), Schwartz Jakab, Stern Miksa, Sternhell Emánuel, Spitzer Norbert, Sonnenwirth Sándor, Ullmann József, Ullmann M. Miklós, Weinberger Jónás, Zavislag Adolf, Máringér Károly, ifj. Salamon József, Farkas Zoltán, Lób Herman. A választás megkezdése után Silbermann József elnökhelyettes és Moskovits Izidor köszönetet mondtak Nussbaum Sámuel választási bizottsági elnöknek az izgalmas választás pártatlan levezetéséért, aki az előjáróság megválasztását csütörtökre, f. hó 29-ére tűzte ki. Előrelátható a képviselőtestületi tagok véleményéből, hogy a hitközség elnökévé ismét Ullmann Istvánt választják meg.

— I. G. DUCAN (SZEKELYKERESZTURON) is megalakult az Új Cionista Szervezet helyi csoportja. Az N. Z. O. elnöke Leichthtag Salamon, a vezetőség többi tagjai: Dávid Lázár, Kain Manó, Gidáli Pál és Dávid Vilmos urak. A Brith Násim nők szervezete is Dávid Vilmosné elnöklete mellett a következő vezetőséget foglalja magában: Kain Manoné, Gidáli Berta és Baum Aranka. Ezenkívül egy Betar ifjusági szekció is aktívan működik. — Az odorheui N. Z. O. csoport foglalt délután rendezett Crisuron, melyen a műsor keretében szerepeltek: Klermann mófakéd, Citron Hermann elnök, Roth Emánuel főpénztáros, Farkas Rafael, Guttman Böcálél, Schwechter Jeheskiél, Kain Évacska és Baum Éva tulajdonképeni főrendező.

— A TEMESVARI II. KERÜLETI ZSIDÓ ISKOLA a napokban tartotta évzáró ünnepélyét, mely istentisztelettel kezdődött. A távollevő főbb helyett Kauftheil Ernő tartott román nyelven szépen felépített beszédet. A királyhimnusz elneklése után a hitközség vezetői, a szülők és gyermekek átmentek a hitközség disztermébe, ahol megkezdődött a program. Székely Zoltán igazgató intézett buzdító beszédet a gyermekekhez. Utána megemlékezett Kauftheil Ernő 10 éves működési jubileumáról, melyet az iskolában töltött. A gyermekek szavallatokkal és gyönyörű énekszámokkal, majd táncszámokkal szerepeltek (Schönbrunn Turi, Feuer Trudi, Hirsch, Rabinovics, Deutsch Ibi, Romanşanu Mária, Molnár Anni, Werzberger, Kálmán Ervin, Acht Lisi, Havas Teri, Grünzweig Klári, Friedmann Gyuri, Lebovits és Eülöp Aurora, továbbá Fuchs Szidi, Mangeltus Cili és Friedmann Jancsi szavalltak.) Kauftheil Ernő megemlékezett az iskola je-

STYX
COTY
PARFÜM

MÁRMORITÓ
ELBÜVÖLŐ
ISTENI...

COTY
INGYEN

ad
minden doboz puderhez
egy üveg Styx Parfümöt.

Vegye a szokásos 130.- lejes dobozt,
de siessen... Korlátolt mennyiség.
Ne felejtse el: a Coty Crème (nappalra és éjjelre)
a Coty Puder tökéletes kiegészítője.
EREDETI KÉSZÍTMÉNY COTY PARIS.

lentős ünnepéről. Ezévbén tettek első ízben érettségét az iskola növendékei, akikkel 12 evvel ezelőtt az iskolát megnyitották, továbbá méltatta Székely Zoltán érdemeit szolgálati jubileuma alkalmából, kiemelve a napközi otthont, melyet Székely igazgató hívott életre. Dr Rosenhtal Mór a hitközség és iskolaszék nevében fejezte ki köszönetét a jubiláns Székely Zoltánnak és Kauftheil Ernőnek, valamint Kálmán Lászlóné és Kauftheil Frida tanítónőknek a gyönyörű eredményért és hozzáértő, lelkiismeretes munkájukért. — Ugyanaz nap délután tartotta meg a II. kerületi zsidó óvoda is a vizsgáját, melynek sikere Reich Amália óvónő nevéhez fűződik.

A TEMESVARI GYÁRVÁROSI ZSIDÓ NOEGYLET f. hó 18-án tartott rendes évi közgyűlésén meleg ünneplésben részesítette Hübsch Dávidné, aki 30 év óta tölti be az elnöki tisztiséget az egyesület élén. Kauftheil Géza egyleti titkár az évi jelentés keretében mutatott reá mindazon alkotásokra, melyek a jubiláns nevéhez fűződnek. Az üdvözlések sorát Färber Bernátné, a gyárvárosi zsidó nőegylet alelnöknője nyitotta meg, majd dr. Polacsek Arminné a belvárosi nőegylet és a zsidó aggokháza elnöknője, a testvéregyletek és az aggménház nevében köszöntötte a jubiláns. Nyiri Jenő hitközségi elnök, a timişoara-i izr. hitközség és annak intézményei nevében köszöntötte és árasztotta el jókívánásaival a jubiláns. Hübsch Dávidné a szeretetnek és ragaszkodásnak spontán megnyilvánulása után meghatottan mondott köszönetet, ígéretet téve, hogy továbbra is szívügyének fogja tekinteni a nőegyletet és annak altruisztikus törekvéseinek előbbrevitelét.

— SIBIUBAN magasszámú Betar szervezet alakult. Farkas Perc szervezeti főtitkár egyórási beszéde után a zsidó iskola nagytermében e hó 15-én alakult meg a si-

biui Brith Trumpeldor ifjusági szervezet Bein Adolf mófakéd vezetése mellett. A vezetőség többi tagjai: Hirsch Carol, Weiszfeld Mordecháj, Rosenfeld Eduard, Schuld Adolf, Singer Mose, Goldstein Iosif, Rosenzweig Desideriu, Izsák Gyula és Zimmermann Miklós. A kennek 70 aktív tagja van már. Alakulóban van a Brith Menorah és N.Z.O. csoport is.

— HALÁLOZÁS. Nyolcvannyolc éves patriarchális korban meghalt Máramaroszigeten Keszner Izidor, a zsidó közélet ismert és kimagasló alakja. A munka és alkotás nagyszerű példaadásával élte le életét, szimboluma volt annak a zsidó életnek, amelynek a legnemesebb hagyományok és a kultura képezte biztos alapját. Egyik alapítója volt a máramaroszigeti szefard hitközségnek, a melynek 40 éven keresztül elnöke volt. Negyvenöt éven át vezető tagja volt a Chewra Kadisanak. Nem volt Máramarosban olyan társadalmi és karitatív jellegű megmozdulás, amelynek Keszner Izidor és a Keszner család ne vette volna ki előkelő részét. E nemes hagyományok méltó folytatói nagytekéntélyű fiai: Keszner Dezső és dr Keszner Jenő, unokái Ing. Keszner Géza és Keszner László, valamint vejei dr Singer József aradi orvos és dr Fried munkácsi ügyvéd. Keszner Izidor temetése óriási részvét mellett ment végbe. Dr Danzig Samu főbbi megindító gyászbeszédben bucsuztatta el.

Jó izletes
orth. kóser házikoszt
kihordásra is
Berger bodegájában
Timişoara IV. Preier 2.

